

SJORREN AAN DE TOEKOMST

EEN BELEIDSANALYSE IN FUNCTIE VAN EEN DUURZAME TOEKOMST VOOR VLAAMSE JEUGDBEWEGINGEN

Beleidsrapport

Aantal woorden: 19.877

Cato De Roover

Stamnummer: 02105022

Promotor: Prof. dr. Tom Verhelst

Masterproef voorgelegd voor het behalen van de graad master in de richting Politieke Wetenschappen
afstudeerrichting Nationale Politiek

Academiejaar: 2024-2025

**UNIVERSITEIT
GENT**

Executive summary

Jeugdbewegingen vervullen een maatschappelijke en culturele rol in Vlaanderen. Toch worden ze vandaag geconfronteerd met tal van uitdagingen die de verenigingen kwetsbaar maken. De oorzaken van deze kwetsbaarheid die in dit onderzoek geanalyseerd worden, zijn de gebrekkige jeugdinfrastructuur, de administratieve lasten voor jeugdbewegingen, dalende ledenaantallen, een veranderend vrijwilligersengagement en het beperkte succes van fuiven. De beleidsanalyse onderzoekt welk beleid kan bijdragen aan een duurzame toekomst voor de Vlaamse jeugdbewegingen.

Om het beleidsprobleem van de kwetsbaarheid van de Vlaamse jeugdbewegingen aan te pakken, is een kwalitatieve beleidsanalyse uitgevoerd waarin vijf beleidsalternatieven zijn gevormd, gefocust op het beleid van de Vlaamse overheid. Hiervoor werd beroep gedaan op literatuur, wetgeving en internetbronnen, werden er veertien interviews afgenomen en een participatiemoment georganiseerd.

Het nulalternatief omvat een scenario waarin het huidige beleid onveranderd wordt voortgezet. Daarnaast is er het cliëntalternatief dat vormgegeven werd door de jeugdbewegingen zelf. Het suggereert een uitbreiding van de huidige adviserende rol van jeugdbewegingen in de Vlaamse Jeugdraad naar een rol als partner en de snellere centralisatie van administratieve taken voor verenigingen via het Verenigingsloket. Verder wordt in het alternatief 'Opgewaardeerd Jeugdwerk' door middel van een overheids campagne, gebaseerd op een onderzoek naar de maatschappelijke en economische waarde van jeugdwerk in Vlaanderen, gestreefd naar het verhogen van de maatschappelijke waardering van het jeugdwerk. Daarnaast stimuleert het alternatief 'Zelfstandiger Jeugdwerk' de oprichting van ondersteunende vzw's ter vergroting van de autonomie van lokale groepen. Dit gebeurt door de factor 'zelfstandigheid' te laten meetellen in de verdeling van de variabele subsidies voor erkende landelijk georganiseerde jeugdverenigingen. Tot slot stelt het alternatief 'Jeugdwerk Als Opleiding' voor om vrijwilligerswerk te integreren in het bestaande Vlaams opleidingsverlof, zodat ook vrijwilligerswerk als opleiding kan gelden.

De evaluatie van de beleidsalternatieven op basis van effectiviteit, politiek draagvlak, draagvlak bij de cliënt en betaalbaarheid wijst uit dat de alternatieven 'Zelfstandiger Jeugdwerk' en 'Opgewaardeerd Jeugdwerk' het meeste potentieel bezitten om de kwetsbaarheid van de Vlaamse jeugdbewegingen aan te pakken.

Vier concrete aanbevelingen kunnen afgeleid worden uit deze beleidsanalyse. Eerst worden de twee voorkeursalternatieven voorgesteld waarna ook nog ingegaan wordt op het verminderen van

de versnippering van de administratieve taken voor verenigingen en het versterken van de Vlaamse Jeugdraad.

Het alternatief 'Zelfstandiger Jeugdwerk' stimuleert de oprichting van ondersteunende vzw's, wat op lange termijn leidt tot meer autonomie en een verbeterde controle over financiën en minder verloop van vrijwilligers. Hoewel een directe implementatie momenteel niet mogelijk is, omdat de subsidieaanvragen voor 2026–2030 al aan de gang zijn, kan nu al worden besloten dat het criterium 'zelfstandigheid' in de bepaling van de variabele subsidies van de volgende subsidieperiode wordt meegenomen, zodat jeugdbewegingen hun werking hieraan kunnen aanpassen.

Wat op korte termijn wel kan geïmplementeerd worden, is het alternatief 'Opgewaardeerd Jeugdwerk', door een onderzoek uit te voeren naar de maatschappelijke en economische waarde van jeugdwerk. De inzichten uit dit onderzoek dienen als basis voor een informatiecampagne en vormen de basis voor een vergroot bewustzijn bij beleidsmakers over de meerwaarde van gerichte investeringen in het jeugdwerk, bijvoorbeeld jeugdinfrastructuur. De verhoogde maatschappelijke waardering zal niet alleen leiden tot een versterkt vrijwilligersengagement, maar ook tot stabielere ledenaantallen.

Naast de voorkeursalternatieven worden nog twee aanvullende aanbevelingen gedaan. Ten eerste dient de versnippering van administratieve taken aangepakt te worden door het Verenigingsloket sneller uit te breiden, aangezien zowel jeugdbewegingen als de Vlaamse regering erkennen dat administratieve overlast een probleem vormt. Ten tweede wordt aanbevolen de Vlaamse Jeugdraad te versterken als participatiekanaal, aangezien jeugdbewegingen de bestaande participatiestructuren als onvoldoende ervaren. Omdat er weinig politiek draagvlak bestaat voor een nieuwe manier van participeren, is het aangewezen om de bestaande structuren beter te benutten en de rol van de Jeugdraad in beleidsvorming te optimaliseren.

Dankwoord

Wat een avontuur! Het heeft me (geen) bloed, zweet(handjes) en tranen gekost. Met dank aan mezelf, maar ook heel wat andere mensen, heb ik het voor elkaar gekregen deze masterproef te schrijven.

Eerst maak ik plaats voor een academische dank u wel. Doorheen het afgelopen academiejaar kon ik steeds rekenen op de goede begeleiding van mijn promotor prof. dr. Verhelst. Dank u wel voor de snelle communicatie en de feedback die me altijd weer op de goede weg hielp. Ook prof. dr. Kern, prof. dr. Valcke, Lotte en Simon wil ik bedanken voor hun goede raad tijdens de workshops over de masterproef. Verder ook een welgemeende dank jullie wel aan de jeugdbewegingen om met veel plezier en interesse deel te nemen aan mijn onderzoek. Na een e-mail met dit eindresultaat, komt er een definitief einde aan mijn stortvloed aan e-mails.

Ook wil ik enkele mensen bedanken die het proces van deze masterproef aangenamer hebben gemaakt met hun vriendschap. Lotte, Merveille, Camille, Evelien, Jill, Lara en Lina, dank jullie wel om mij te steunen! Graag bedank ik verder mijn vrienden die ik in eerste en tweede bachelor Politieke Wetenschappen heb leren kennen om mijn studententijd zoveel leuker te maken.

Natuurlijk wil ik ook mijn liefste mama en papa bedanken. Als ik hulp nodig had, kon ik altijd bij jullie terecht. Aan kritische, maar terechte opmerkingen van papa was er geen gebrek. Maar wat wil je natuurlijk, als je hetzelfde als je papa gaat studeren. Mama, dank u wel om ook zoveel mogelijk hulp te bieden en ervoor te zorgen dat ik 's avonds laat nog een koffietje of een warm kersenpittenkussentje had.

Als laatste wil ik mijn letterlijke wederhelft, mijn tweelingzus Lisa, bedanken. Want moest ons eitje niet gesplitst zijn, had een mengeling van ons twee alleen zitten sukkelen met een masterproef. Nu had ik jou ten minste waar ik tot vervelens toe raad aan kon vragen.

Cato De Roover

Inhoud

Executive summary.....	i
Dankwoord	iii
1. Inleiding	6
2. Methodologie	8
2.1 Beleidsanalyse.....	8
2.1.1 Kwalitatief onderzoek	8
2.1.2 Soorten beleidsanalyses	8
2.1.3 Onderdelen van de beleidsanalyse	9
2.1.4 Dataverzameling.....	10
3. Het beleidsprobleem.....	14
3.1 Betrokken actoren en het beleidsniveau	14
3.1.1 Vijf grote jeugdbewegingen in Vlaanderen.....	14
3.1.2 Overheden	15
3.1.3 De Vlaamse Jeugdraad.....	17
3.1.4 De Ambrassade.....	17
3.2 Oorzaken	18
3.2.1 Selectie van de oorzaken	19
3.2.2 Kernpijlers.....	20
3.2.3 Jeugdinfrastructuur	21
3.2.4 Administratieve overlast.....	23
3.2.5 Veranderd vrijwilligersengagement.....	25
3.2.6 Daling ledenaantallen	27
3.2.7 Beperkt succes fuiven.....	29
4. Resultaten.....	32
4.1 Alternatieven	32
4.1.1 Nulalternatief	32
4.1.2 Cliëntalternatief	35
4.1.3 Opgewaardeerd jeugdwerk.....	39
4.1.4 Zelfstandiger Jeugdwerk	41
4.1.5 Jeugdwerk Als Opleiding	45
4.2 Bepaling voorkeursalternatieven	47
4.2.1 Evaluatiemethode	47
4.2.2 De criteria	48
4.2.3 De afweging	50
5. Conclusies.....	58

5.1 Conclusie	58
5.2 Discussie.....	59
6. Aanbevelingen.....	60
7. Bijlagen.....	62
7.1 Data Management en ethisch formulier	62
7.1.1 Datamanagementplan	63
7.1.2 Ethische en juridische kwesties	66
8. Bibliografie.....	70

Tabellenlijst

Tabel 1. Respondenten.....	13
Tabel 2. Weegfactor per criterium.....	49
Tabel 3. Score van een alternatief op een criterium	50
Tabel 4. Gewogen eindscore van een alternatief.....	57

Figurenlijst

Figuur 1. Ledenaantallen (Statistiek Vlaanderen, 2024).....	27
Figuur 2. Causaal veldmodel.....	31

1. Inleiding

Jeugdbewegingen zijn niet weg te denken uit de Vlaamse samenleving. Ongeveer 283.000 mensen zijn lid van één van de vijf grootste jeugdbewegingen van Vlaanderen, namelijk Chirojeugd Vlaanderen, Scouts en Gidsen Vlaanderen, KSA, KLJ of FOS Open Scouting (Statistiek Vlaanderen, 2024). Jeugdbewegingen zijn nergens ter wereld zo populair als in Vlaanderen (Departement Cultuur, Jeugd & Media, 2021). Kinderen en jongeren kunnen er samen zijn met leeftijdsgenoten, vrienden maken, sociale rollen uitproberen en nieuwe vaardigheden opdoen (Coussée, 2008; Bral, 1991). Door hun lange bestaan, waarbij de organisaties evolueerden van sociale en religieuze groepen naar inclusieve gemeenschappen, en hun grote impact op de levens van hun leden, maken jeugdbewegingen een belangrijk deel uit van de Vlaamse cultuur.

Ondanks het groot maatschappelijk belang van jeugdbewegingen, verschenen de afgelopen tijd berichten in de media over uitdagingen en problemen waar jeugdbewegingen mee geconfronteerd worden. Zo zijn er bijvoorbeeld gevallen van grensoverschrijdend gedrag binnen jeugdverenigingen, dalende ledencijfers en een verminderd succes van fuiven (Fraih, 2023; Philippe, 2024; Somers, 2024; De Meyer & Huyghebaert, 2024; Geeraerts, 2025; Martin, 2024). De problemen waar jeugdbewegingen mee geconfronteerd worden, brengen de vrijwillige werking van deze waardevolle verenigingen in gevaar. Naar aanleiding hiervan luidt de onderzoeksvraag van dit onderzoek als volgt: **“hoe kan een duurzame toekomst voor Vlaamse jeugdbewegingen gegarandeerd worden?”** Het beleidsprobleem in deze beleidsanalyse is daarom de huidige kwetsbaarheid van de Vlaamse jeugdbewegingen.

Jeugdbewegingen zorgen ervoor dat kinderen en jongeren avontuur en spel kunnen beleven (Departement cultuur, jeugd & media, 2021). Wat daarnaast ook maatschappelijk bijzonder interessant is, is dat deze verenigingen persoonlijke groei en maatschappelijk engagement bij hun leden stimuleren. Jeugdbewegingen in Vlaanderen dragen bij tot de socialisatie van kinderen en jongeren (Pudar et al., 2013). Het departement van cultuur, jeugd en media van de Vlaamse overheid definieert jeugdbewegingen als volgt:

Jeugdbewegingen zijn decretaal of landelijk erkende jeugdwerkorganisaties met relatief zelfstandig functionerende groepen. Zij zijn met een vaste groep leden actief op het lokale niveau en dragen sterk bij aan de samenleving. De leden komen er ook buiten de schoolvakanties regelmatig samen. (Departement Cultuur, Jeugd & Media, 2024a)

Zoals in de bovenstaande definitie aangegeven is, vallen jeugdbewegingen onder jeugdwerk. Dat is

Het sociaal-cultureel werk op basis van niet-commerciële doelen voor of door de jeugd van drie tot en met dertig jaar, in de vrije tijd, onder educatieve begeleiding en ter bevordering van de algemene en integrale ontwikkeling van de jeugd, die daaraan deelneemt op vrijwillige basis. (Decreet over het jeugd- en kinderrechtenbeleid en de ondersteuning van het jeugdwerk, 2023, art. 3, 15°)

De impact en het belang die jeugdbewegingen hebben in Vlaanderen, werd op 1 juli 2024 formeel erkend (Histories, 2024; Werkplaats Immaterieel Erfgoed, 2024). De verenigingen werden op die dag namelijk door de toenmalig Vlaams minister van Cultuur, Benjamin Dalle, opgenomen als immaterieel erfgoed. Het is duidelijk dat jeugdbewegingen erg belangrijk zijn in Vlaanderen, voor kinderen, jongeren en ouders, cultureel en maatschappelijk. Dit onderzoek probeert daarom oplossingen te formuleren voor de uitdagingen waar deze maatschappelijk waardevolle verenigingen voor staan, wat direct ook de maatschappelijke meerwaarde van dit onderzoek duidelijk maakt.

Ook wetenschappelijk draagt dit onderzoek veel bij. Er is namelijk weinig onderzoek naar Vlaamse jeugdbewegingen en beleidsanalyses met betrekking tot jeugdbewegingen. De Pauw et al. (2010) deden vijftien jaar geleden het laatste grootschalige jeugdbewegingenonderzoek. Meer dan dertig jaar geleden werd het enige andere uitgebreide onderzoek naar jeugdbewegingen gevoerd door Bral (1991) op initiatief van enkele jeugdbewegingen. De profielen van jeugdbewegingen en de uitdagingen waarvoor ze stonden, werden hierin geschetst. Andere specifiekere onderzoeken waarin beleidsproblemen van jeugdbewegingen werden onderzocht, zijn het Lokalenonderzoek en het Plattelandsonderzoek waarbij de jeugdbewegingen zelf het initiatief namen om deze thema's te onderzoeken (Thys & Vermeersch, 2023; KLJ, 2024). De focus lag er telkens op een specifiek onderwerp op macroniveau, namelijk de jeugdinfrastructuur of het plattelandsbeleid. Jeugdbewegingen geven aan zelf ook problemen op microniveau te onderzoeken. Het onderzoek naar beleid dat ontbreekt, zijn analyses die op macroniveau worden uitgevoerd en die focussen op verschillende onderwerpen en problemen. Dit onderzoek dicht hier een deel van het hiaat in de literatuur.

Dit onderzoek werd niet geïnitieerd door de jeugdbewegingen zelf, maar vanuit een maatschappelijk bewustzijn van de uitdagingen waarmee zij kampen. Het zoekt naar een manier waarop het beleid kan bijdragen aan het toekomstbestendig maken van jeugdbewegingen in Vlaanderen, hoewel er ook stemmen opgaan die stellen dat dit niet de taak van een overheid is.

2. Methodologie

2.1 Beleidsanalyse

Om oplossingen te vinden voor de huidige kwetsbaarheid van Vlaamse jeugdbewegingen, wordt in deze studie een beleidsanalyse uitgevoerd. Het uitvoeren van een beleidsanalyse kan beschreven worden als “het proces waarin we alternatief beleid of alternatieve programma’s identificeren en evalueren met als doel de sociale, economische of fysieke problemen te verminderen of op te lossen” (Patton et al., 2016, p. 21). Het is een sociale en politieke activiteit die betrekking heeft op onderwerpen die impact hebben op de levens en het welzijn van een significant aantal burgers (Bardach, 2012). Bij dit proces en de uitkomsten ervan zijn tal van actoren betrokken, zoals beleidsmakers en actoren uit het middenveld.

2.1.1 Kwalitatief onderzoek

Het uitvoeren van een beleidsanalyse is kwalitatief onderzoek. Een onderzoeker kijkt bij dit soort onderzoek “op een interpretatieve wijze naar de wereld en gebruikt een veelheid aan methoden om aan onderzoek te doen” (Mortelmans, 2013, p. 20). In tegenstelling tot bij kwantitatief onderzoek, kan het onderzoeksperspectief bij kwalitatief onderzoek niet zomaar gevat worden in een objectiverende, getalsmatige meting (Roose & Meuleman, 2021). Het kwalitatieve onderzoeksproces wordt gekenmerkt door een wisselwerking tussen de stadia van het onderzoek en is dus iteratief. Zo zijn er doorheen het onderzoeksproces aanpassingen gedaan aan eerder besliste zaken en is er dus geen strikte volgorde van de stappen in het onderzoek. De data en haar bronnen zijn daarnaast flexibel (Roose & Meuleman, 2021). Zo worden data verzameld uit literatuur, wetgeving, interviews en internetbronnen. Tot slot is het meetproces en het verzamelen van data sterk verbonden met andere fasen uit het onderzoek. Er is een constante wisselwerking met de selectie van eenheden en de data-analyse.

2.1.2 Soorten beleidsanalyses

Er bestaan volgens Patton et al. (2016) verschillende soorten beleidsanalyses. De methode kan op verschillende manieren opgesplitst worden op basis van het beleid waar de analyse zich op focust. Prospectieve of ex ante beleidsanalyse gaat vooraf aan de implementatie van het beleid (Patton et al., 2016). Dit is in tegenstelling tot descriptieve of ex post beleidsanalyse, die betrekking heeft tot beleid dat al uitgevoerd is.

Ex ante beleidsanalyse kan op zichzelf nog eens opgedeeld worden in een predictieve vorm, waarbij de uitkomsten van nieuw beleid voorspeld worden, en een prescriptieve vorm, waarbij aanbevelingen worden gedaan op basis van de voorspelling van de uitkomsten van beleid (Patton et al., 2016). Retrospectieve en evaluatieve beleidsanalyses zijn allebei vormen van ex post beleidsanalyse. De eerste verwijst naar het beschrijven en het interpreteren van bestaand beleid. De tweede richt zich op de vraag of de doelen van bepaalde beleidsmaatregelen bereikt zijn.

De beleidsanalyse die in deze studie uitgevoerd wordt, waarin bepaalde oplossingen in functie van het garanderen van een duurzame toekomst voor jeugdbewegingen worden voorgesteld, is een prescriptieve beleidsanalyse. Hierbij is het erg belangrijk dat de beleidsanalist de waarden en doelen van de cliënt goed kent (Patton et al., 2016).

2.1.3 Onderdelen van de beleidsanalyse

De beleidsanalyse zelf bestaat uit verschillende segmenten, maar verloopt als een iteratief proces. Dit wil zeggen dat de verschillende onderdelen elkaar kunnen beïnvloeden en dat nieuwe inzichten soms leiden tot aanpassingen van eerder genomen beslissingen. Daardoor is er geen strikte opeenvolging van stappen.

In een beleidsanalyse moet er natuurlijk een beeld zijn van wat het beleidsprobleem is. Hierbij is het belangrijk dat “het probleem concreet wordt omschreven en dat er inzicht verschaft wordt in de technische en politieke dimensies ervan” (Patton et al., 2016, p. 140).

Bij het verzamelen van beleidsalternatieven voor het beleidsprobleem, is er eerst het nulalternatief, dat de beschrijving is van wat er gebeurt als het huidige beleid wordt verdergezet. Er wordt in kaart gebracht wat er met de selecte oorzaken van het beleidsprobleem zou gebeuren in de toekomst als het beleid niet wordt aangepast. Er zijn ook andere beleidsalternatieven die deel uitmaken van de analyse. Deze worden door Bardach (2012) beschreven als beleidsopties, alternatieve actieplannen of alternatieve interventie-strategieën om het probleem op te lossen of te beperken. Bij het zoeken naar mogelijke beleidsalternatieven is het belangrijk om opties niet te snel af te schrijven (Patton et al., 2016). Er moeten genoeg alternatieven zijn om er de beste uit te kunnen halen.

Zo is er het cliëntalternatief, dat de oplossingen inhoudt die door de cliënt naar voor geschoven worden (Bardach, 2012). De cliënt is in deze case de samenstelling van de vijf geselecteerde jeugdbewegingen, Chirojeugd Vlaanderen, Scouts en Gidsen Vlaanderen, KSA, KLJ en FOS Open Scouting. Daarnaast zijn er nog andere alternatieven, genaamd ‘Opgewaardeerd Jeugdwerk’, ‘Zelfstandig Jeugdwerk’ en ‘Jeugdwerk Als Opleiding’, die op basis van input van experts en literatuur ontwikkeld zijn.

Het doel van de beleidsanalyse is om de meest geschikte beleidsalternatieven te kunnen voorstellen voor het beleidsprobleem van de kwetsbaarheid van de Vlaamse jeugdbewegingen. Om dit te bepalen, worden de alternatieven afgewogen door middel van verschillende evaluatiecriteria (Patton et al., 2016). “Evaluatiecriteria meten de mate waarin concurrerende alternatieven een vastgelegd doel bereiken” (Patton et al., 2016, p. 215). In dit onderzoek zijn de effectiviteit, het politieke draagvlak, het draagvlak bij de cliënt en de betaalbaarheid de criteria die bepalen welke alternatieven op de beste manier de Vlaamse jeugdbewegingen toekomstbestendig kunnen maken.

2.1.4 Dataverzameling

De dataverzameling voor dit onderzoek gebeurde via literatuur, wetgeving en internetbronnen, het afnemen van interviews en door het organiseren van een participatiemoment. Deze methoden werden ingezet om zowel inzicht te krijgen in de aard en oorzaken van het beleidsprobleem als om de verschillende beleidsalternatieven vorm te geven en te evalueren.

2.1.4.1 Literatuur, wetgeving en internetbronnen

Voor de dataverzameling zijn, zoals eerder aangegeven, literatuur, wetgeving en internetbronnen geraadpleegd. Er is zoveel mogelijk literatuur gebruikt om de analyse te onderbouwen, ondanks het feit dat de beschikbare literatuur over dit onderwerp beperkt is.

2.1.4.2 Interviews

Voor dit onderzoek werden in het totaal veertien interviews afgenomen die terug te vinden zijn in tabel 1. Deze gingen online door via Microsoft Teams. De negen semi-gestructureerde interviews werden opgenomen en getranscribeerd. Dit gebeurde niet voor de vijf open interviews. Daarnaast gaven alle respondenten hun *informed consent* aan de hand van een *informed consent brief*.

Om een beeld te krijgen van de probleemsituatie werden open interviews of diepte-interviews afgenomen met medewerkers van de vijf jeugdbewegingen. Een diepte-interviews kan omschreven worden als een gesprek met een doel (Legard et al., 2003). De structuur van het interview is flexibel, maar heeft wel een duidelijk onderwerp, namelijk de uitdagingen waar de jeugdbeweging vandaag voor staan. Deze flexibiliteit zorgt ervoor dat de conversatie zich kan ontwikkelen binnen de focus van het onderzoek (Luo & Wildemuth, 2017). Na het uitleggen van het doel van het gesprek en het onderzoek, werd de respondent enkel gevraagd wat de problemen zijn waar hun jeugdbeweging mee geconfronteerd wordt, waarop een gesprek volgde. De nadruk ligt in een diepte-interview namelijk op de interactie tussen de interviewer en de respondent (Legard et al., 2003). De keuze voor open interviews om de probleemstelling in kaart te brengen, is gebaseerd op het doel om de meest prominente oorzaken van de kwetsbaarheid van de Vlaamse jeugdbewegingen naar boven te laten komen en de conversatie niet een gestructureerde richting

uit te duwen. Op deze manier waren de problemen die voor de probleemstelling geselecteerd werden grotendeels problemen die spontaan bij de respondenten naar boven kwamen.

Om meer diepgaande kennis te verschaffen over het beleidsprobleem met zijn oorzaken, om alternatieven vorm te geven en om een beeld te krijgen van de belangrijkste evaluatiecriteria voor de mogelijke oplossingen van dit beleidsprobleem, werden semigestructureerde interviews afgenomen met experts. Hiervoor wordt een vooraf bepaalde lijst met vragen gebruikt waarbij de interviewer de volgorde van de vragen kan aanpassen doorheen het gesprek en ook bijvragen kan stellen (Luo & Wildemuth, 2017). In de interviews werd de probleemsituatie geschetst en gevraagd naar de visie van de experts over oplossingen voor deze situatie. Door middel van een semigestructureerd interview kon er dus naar precieze oplossingen gepolst worden, maar bleef er ook ruimte om onvoorziene richtingen uit te gaan.

2.1.4.3 Participatiemoment

Het vormgeven van het cliëntalternatief werd gedaan aan de hand van een participatiemoment van actoren die de cliënt van deze beleidsanalyse vormen. Ook hiervoor werden *informed consent* brieven ondertekend.

Voor het participatiemoment werd tijdens een overleg van de coördinatoren van de Vlaamse jeugdbewegingen een denkoefening georganiseerd. Voorafgaand ontvingen de coördinatoren een voorbereidend document waarin werd uitgelegd wat het opzet van het onderzoek was en wat van hen verwacht werd tijdens de denkoefening. Bij de start van de denkoefening werd opnieuw het onderzoek uitgelegd en de probleemsituatie geschetst, waarna de coördinatoren werd gevraagd om mogelijke oplossingen voor het probleem te omschrijven. Alternatieven die werden voorgesteld door de ene coördinator werden aangevuld door de andere. Nadat elk van de coördinatoren de mogelijkheid had gekregen om zijn of haar oplossingen toe te lichten, werden alle alternatieven genoteerd op post-its. Daarna kregen alle coördinatoren de tijd om voor drie alternatieven te stemmen die het meest hun voorkeur genoten. Uit deze stemming volgden drie oplossingen die in gelijke mate en unaniem gesteund werden. De drie oplossingen werden tot slot nog in detail uitgewerkt. Zoals verder uitgebreid in het cliëntalternatief besproken wordt, werden slechts twee van deze oplossingen weerhouden in het cliëntalternatief omdat de derde oplossing buiten de scope van het onderzoek valt.

2.1.4.4 Selectie respondenten

Om zicht te krijgen op de huidige probleemsituatie is het erg belangrijk om in gesprek te gaan met de cliënt. Voor elke jeugdbeweging werd daarom één medewerker geïnterviewd. De respondenten gaven de meest prominente oorzaken van de kwetsbaarheid van hun jeugdbeweging. De manier waarop de oorzaken van het beleidsprobleem exact geselecteerd werden, wordt besproken bij het beleidsprobleem.

Andere respondenten werden gecontacteerd omwille van hun expertise rond één of meerdere oorzaken van het beleidsprobleem in Vlaanderen. Deze respondenten waren een expert in uitgaanscultuur van de HoGent, een onderzoeker aan het Jeugd Onderzoeksplatform gespecialiseerd in engagement bij jongeren, een lector vrijwilligersengagement en twee beleidsmedewerkers van De Ambrassade. Ook werd gesproken met een medewerker van de KLJ die onderzoek voert naar het succes van fuiven en tevens de coördinator is die voor deze jeugdbeweging heeft deelgenomen aan het participatiemoment aan de hand waarvan het cliëntalternatief is vormgegeven.

Voor het in kaart brengen van mogelijke internationale *best practices*, werden interviews afgenomen met internationale commissarissen van scoutsorganisaties uit het buitenland. Een internationale commissaris neemt de rol op van vertegenwoordiger en ambassadeur van een nationale scoutsorganisatie binnen de WOSM, de World Organisation of the Scout Movement (WOSM, 2024a). Voor deze internationale vergelijking werd enkel naar scouts gekeken aangezien het de enige soort jeugdbeweging uit deze analyse is die op internationaal niveau bestaat. Via de internationale commissaris van FOS Open Scouting nam ik contact op met internationale commissarissen van het Verenigd Koninkrijk en Nederland. De landen werden geselecteerd op grond van overeenkomsten in context en ledenaantal binnen de scoutsbeweging. Om ervoor te zorgen dat er in het interview met een bepaalde internationale commissaris over een gelijkaardige context kon gesproken worden, werd ervoor gekozen enkel Europese landen te weerhouden. Voor het vinden van landen met gelijkaardige ledenaantallen werd gekeken naar het 'marktaandeel'. Dit is het aandeel WOSM-leden binnen de populatie van 6 tot 24-jarigen in het land (WOSM, 2017). In 2022 was het aandeel voor België 4,91% (WOSM, 2024b). Een land met een gelijkaardige marktaandeel als België is het Verenigd Koninkrijk met een marktaandeel rond de 4%. Nederland heeft slechts een marktaandeel van ongeveer 1,5%, maar werd toch weerhouden aangezien Nederland en België een erg gelijkende sociaal-economische context hebben.

Om te weten te komen welke beleidscriteria belangrijk zijn binnen de Vlaamse besluitvorming werd een raadgever binnen het kabinet van Vlaams minister-president Matthias Diependaele geïnterviewd. Het interview had als doel de algemene criteria die gelden voor alle beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid te weten te komen. Ook was het de bedoeling om te

spreeken met een medewerker van het kabinet van minister van Jeugd Melissa Depraetere, maar er werd door het kabinet niet ingegaan op herhaalde verzoeken tot een gesprek.

De mensen die deelnamen aan het participatiemoment waren de coördinatoren van KLJ, JNM, EVJ en Kamino. De coördinatoren van Chirojeugd Vlaanderen, Scouts en Gidsen Vlaanderen en KSA waren afwezig en FOS Open Scouting had op het moment van het overleg geen coördinator. Hoewel JNM, EVJ en Kamino geen jeugdbewegingen zijn die werden meegenomen in dit onderzoek, blijft hun input waardevol. Doordat ze actief zijn in het jeugdwerkveld en ze zich herkennen in de probleemsituatie, beschikken ze over relevante kennis en praktijkervaring. Om er toch voor te zorgen dat het cliëntalternatief ondersteund is door alle jeugdbewegingen die de cliënt vormen, werd het cliëntalternatief dat gevormd was tijdens het participatiemoment, afgetoetst bij de afwezigen en werd hun erg beperkte feedback verwerkt.

Tabel 1. Respondenten

Interviews		
Respondent 1	Scouts en Gidsen Vlaanderen	25 september 2024
Respondent 2	Chiro Vlaanderen	17 december 2024
Respondent 3	FOS Open Scouting	23 december 2024
Respondent 4	KLJ	13 januari 2025
Respondent 5	KSA	3 maart 2025
Respondent 6	HOGent	28 maart 2025
Respondent 7	Scouting Nederland	7 april 2025
Respondent 8	Raadgever Vlaams kabinet minister-president Vlaamse regering	9 april 2025
Respondent 9	De Ambrassade	10 april 2025
Respondent 10	Onderzoekster VUB engagement bij jongeren	14 april 2025
Respondent 11	De Ambrassade	15 april 2025
Respondent 12	Lector vrijwilligersengagement AP Hogeschool Antwerpen	16 april 2025
Respondent 13	The Scout Association UK	20 april 2025
Respondent 14	KLJ, onderzoek naar fuiven	28 april 2025
Overleg coördinatoren Vlaamse jeugdbewegingen		
Respondent 14	Coördinator KLJ	25 april 2025
Respondent 15	Coördinator JNM	25 april 2025
Respondent 16	Coördinator EVJ	25 april 2025
Respondent 17	Coördinator Kamino	25 april 2025

3. Het beleidsprobleem

De doelstelling van deze beleidsanalyse is het vinden van beleidsalternatieven die Vlaamse jeugdbewegingen toekomstbestendiger kunnen maken. Om het beleidsprobleem aan te pakken, is het belangrijk om te weten welke actoren bij de kwetsbaarheid van Vlaamse jeugdbewegingen betrokken zijn en op welk beleidsniveau er gefocust wordt. Daarnaast is het ook noodzakelijk de oorzaken van het probleem te kennen om deze te kunnen verhelpen.

3.1 Betrokken actoren en het beleidsniveau

3.1.1 Vijf grote jeugdbewegingen in Vlaanderen

De focus van dit onderzoek ligt op de vijf grootste jeugdbewegingen van Vlaanderen. Deze keuze werd gemaakt in functie van een optimale vergelijkbaarheid en de haalbaarheid van het onderzoek. De geselecteerde jeugdbewegingen zijn Chirojeugd Vlaanderen, Scouts en Gidsen Vlaanderen, KSA, KLJ en FOS Open Scouting (Statistiek Vlaanderen, 2024).

Chirojeugd Vlaanderen werd opgericht in 1934 en telde in 2023 ongeveer 110.000 leden (Chirojeugd Vlaanderen, n.d.-a; Statistiek Vlaanderen, 2024). Het wil kinderen en jongeren uit Vlaanderen en Brussel verenigen ongeacht hun achtergrond en capaciteiten, en hen via spel ervaringen laten opdoen (Chirojeugd Vlaanderen, 2022).

Scouts en Gidsen Vlaanderen is een jeugdbeweging die in 2023 meer dan 80.000 leden kende (Statistiek Vlaanderen, 2024). Hun doel is bij te dragen “aan de ontplooiing van kinderen en jongeren, als individu, in groep en binnen de samenleving” (Scouts en Gidsen Vlaanderen, 2022, p. 1). In 1910 was er de eerste Belgische Scoutsgroep (Scouts en Gidsen Vlaanderen, n.d.-a). In 1912 werd de eerste Vlaamse scoutsgroep opgericht. Zo was de jeugdbeweging gesticht waaruit later Scouts en Gidsen Vlaanderen groeide.

KSA, voluit Katholieke Studenten Actie, is de derde grootste jeugdbeweging van Vlaanderen met 36.000 leden in 2023 (Statistiek Vlaanderen, 2024). Het wil “een speelse en zinvolle vrijetijdsbesteding bieden voor alle kinderen en jongeren” (KSA, 2022, p.1). De vier kernwaarden van de jeugdbeweging zijn ‘spelen’, ‘groeien’, ‘verbinden’ en ‘engageren’. De eerste KSA-groep werd opgericht in 1928 (KSA, 2025a).

Met ongeveer 24.000 leden in 2023 is er ook KLJ, voluit Katholieke Landelijke Jeugd (Statistiek Vlaanderen, 2024). De jeugdbeweging bestaat al sinds 1927 en wil een leuke en kwalitatieve werking bieden voor haar leden vanuit een landelijke omgeving en op een eigentijds christelijk geïnspireerde manier (KLJ, n.d.-a; KLJ & Groene Kring vzw, 2022).

FOS Open Scouting telde in 2023 ongeveer 9.000 leden en groeide ook uit dezelfde jeugdbeweging als Scouts en Gidsen Vlaanderen die voor het eerst georganiseerd werd in 1910 (Statistiek Vlaanderen, 2024; FOS Open Scouting, n.d.-a). De vereniging omschrijft zichzelf als jeugd- en scoutsbeweging die actief pluralistisch is en waar kinderen en jongeren een veilige leeromgeving vinden, zich kunnen thuis voelen en kunnen experimenteren (FOS Open Scouting, 2022).

Andere jeugdbewegingen die niet opgenomen zijn in dit onderzoek zijn het Evangelisch Jeugdverbond (EJV), Kamino, het Jeugdverbond voor Natuur en Milieu (JNM), het Vlaams Nationaal Jeugdverbond (VNJ), het Jeugd Rode Kruis en de Kristelijke Arbeidersjongeren (KAJ) (Departement Cultuur, Jeugd & Media, 2024a). Het opnemen van al deze verenigingen in dit onderzoek zou voor een te brede focus zorgen waardoor het onderzoek minder kwalitatief zou kunnen uitgevoerd worden.

3.1.2 Overheden

Regelgeving van verschillende beleidsniveaus heeft invloed op de werking van jeugdbewegingen in Vlaanderen. In dit onderzoek is gekozen om voor het beleidsprobleem te focussen op het Vlaamse beleid, aangezien de Vlaamse regering de bevoegdheid Jeugd heeft die op alle jeugdbewegingen in Vlaanderen inwerkt. Ook lokale overheden hebben een bevoegdheid op het vlak van jeugdbeleid, maar het beleid van de Vlaamse overheid heeft net een grote invloed op de lokale besturen aangezien er regelgeving rond lokaal jeugdbeleid is opgenomen in het decreet over het jeugd- en kinderrechtenbeleid en de ondersteuning van het jeugdwerk (2023). Op federaal niveau en tussen de overheden doen er zich verder ook beleidsproblemen voor. Om het onderzoek haalbaar te houden, kon er niet ingegaan worden op elk beleidsniveau dat impact heeft op de werking van jeugdbewegingen in Vlaanderen.

Een probleem dat zich volgens een medewerker van een jeugdbeweging over heel België voordoet, is de beperkte overlap tussen Franstalige en Nederlandstalige schoolvakanties. Het is namelijk zo dat de schoolvakanties van Nederlandstalige en Franstalige kinderen en jeugd niet in exact dezelfde periodes vallen (Vlaanderen, n.d.-a; Fédération Wallonie-Bruxelles, n.d). Veel jeugdbewegingen blijven voor hun activiteiten binnen hun deelstaat, namelijk de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap en de Duitstalige Gemeenschap. Wanneer dit niet het geval is, gaan er problemen mee gepaard. Zo organiseren de vijf Belgische scoutsorganisaties gezamenlijke activiteiten en evenementen, maar doordat de schoolvakanties binnen België niet samenvallen, is de complexiteit van deze planning gestegen. Dit beleid is nog meer problematisch in Brussel. De schoolvakanties van de Brusselse kinderen en jeugd zijn afhankelijk van de taal van het onderwijs. Scholen in Brussel maken deel uit van het Franstalige of het Nederlandstalige onderwijs, die respectievelijk onder de Vlaamse of de Franse Gemeenschap vallen.

Jeugdbewegingen in Brussel kennen deze opsplitsing niet, wat wil zeggen dat de schoolvakanties van de leden van de verschillende taalgemeenschappen binnen de Brusselse jeugdbewegingen niet samenvallen en op die manier de mogelijkheden slinken om activiteiten, kampen en evenementen te organiseren. Het gebrek aan afstemming tussen de verschillende regionale overheden zorgt dus voor bijkomende en onnodige lasten voor Belgische jeugdbewegingen.

3.1.2.1 De Vlaamse overheid

De bevoegdheid Jeugd is een gemeenschapsbevoegdheid die in de legislatuur van 2024 tot 2029 bij Melissa Depraetere ligt. Ze is naast minister van Jeugd ook Vlaams viceminister-president en minister van Energie en Klimaat, Wonen en Toerisme (Vlaanderen, n.d.-b). Het Vlaams Decreet over het jeugd- en kinderrechtenbeleid en de ondersteuning van het jeugdwerk (2023) regelt de instrumenten voor de ondersteuning van het Vlaams en bovenlokaal jeugdwerk en het Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleid (Vlaanderen, n.d.-c). Het regelt bijvoorbeeld de erkenning en subsidiëring van landelijk georganiseerde jeugdverenigingen.

3.1.2.2 Lokale overheden

Lokale overheden hebben een grote vrijheid in de bepaling van het lokaal jeugdbeleid. Ze kunnen zelf beslissen over de manier waarop ze hun middelen hiervoor inzetten (Departement Cultuur, Jeugd & Media, n.d.-a). Volgens de jeugdbewegingen zijn lokale overheden van groot belang door de subsidiëring van lokale groepen. Sommige groepen zijn daarnaast afhankelijk van hun gemeente of stad voor hun infrastructuur. Wel krijgen de jeugdbewegingen inspraak in het beleid via de lokale jeugdraad.

Een probleem dat zich volgens een medewerker van een jeugdbeweging voordoet in Antwerpen, is het gevolg van de decentralisatie van de stedelijke dienstverlening naar de stadsdistricten. Sinds 2001 is de stad Antwerpen onderverdeeld in verschillende districten (Vlaanderen, n.d.-d). Het is de enige stad in België die stadsdistricten heeft ingericht. Vanaf 1 januari 2019 werden verschillende bevoegdheden, onder andere met betrekking tot het jeugd- en verenigingsleven, gedecentraliseerd naar de Antwerpse stadsdistricten (Stad Antwerpen, 2017). Het gevolg hiervan is dat de dienstverlening naar het verenigingsleven versnipperd is en er een ongelijkheid is in daadkracht van de districten. Niet elk stadsdistrict biedt dezelfde kwaliteit en kwantiteit in dienstverlening, waardoor er een ongelijkheid bestaat in de ondersteuning van Antwerpse jeugdbewegingen.

3.1.3 De Vlaamse Jeugdraad

De Vlaamse Jeugdraad is opgericht door de Vlaamse Regering (Decreet over het jeugd- en kinderrechtenbeleid en de ondersteuning van het jeugdwerk, 2023, para. 1). De adviesraad kan advies geven over alles wat betrekking heeft op de jeugd, dit op eigen initiatief en op vraag van het Vlaams Parlement. Daarnaast is de Vlaamse Regering verplicht over bepaalde onderwerpen advies te vragen aan de Vlaamse Jeugdraad. Het is een belangrijke actor voor het beleidsprobleem van de kwetsbaarheid van de Vlaamse jeugdbewegingen omdat het in naam van kinderen en jongeren het beleid tracht te beïnvloeden (Vlaamse Jeugdraad, n.d.). Het jeugdwerk is in de adviesraad ook goed vertegenwoordigd aangezien de helft van de raadsleden bestaat uit jeugdwerkadviseurs.

3.1.4 De Ambrassade

De Ambrassade is een vzw die sterk jeugdwerk beoogt te realiseren en zichzelf omschrijft als expertisecentrum, ondersteunings- en netwerkorganisatie voor jeugdwerk, coördinator voor jeugdinformatie, schakelorganisatie tussen jeugdwerk en beleidsmakers en de katalysator achter de Vlaamse Jeugdraad (De Ambrassade, n.d.-a). Deze organisatie heeft dus een grote expertise in jeugdwerk en gebruikt deze om de Vlaamse Jeugdraad te ondersteunen. Gezien het een essentiële steun en kennisbron is voor het jeugdwerk in Vlaanderen, is het een belangrijke actor binnen de beleidsproblematiek van dit onderzoek.

3.2 Oorzaken

De kwetsbaarheid van de jeugdbewegingen kent geen eenduidige omschrijvingen en oplossingen. Naar de omschrijving van Rittel en Webber (1973), kan het een wicked problem genoemd worden. De onderzoekers formuleerden verschillende kenmerken van wicked problems om deze complexe en moeilijk te definiëren problemen te onderscheiden. Hieronder worden de meest toepasselijke kenmerken voor dit beleidsprobleem aangehaald. Ook wordt uitgelegd op welke kernpijlers, die aangetast worden door het beleidsprobleem, jeugdbewegingen steunen. Daarnaast worden de geselecteerde oorzaken besproken waarbij telkens concluderend wordt teruggegrepen naar de impact van de oorzaak op de kernpijlers. Het beleidsprobleem is beschreven in het causaal veldmodel (Figuur 2.) waar volgens Bressers en Klok (2008) de relatie tussen de oorzaken en de gevolgen duidelijk wordt. Ook de kernpijlers waar de oorzaken impact op hebben, zijn afgebeeld.

Een eerste kenmerk van het beleidsprobleem als *wicked problem* benadrukt de veranderlijke probleemomschrijving (Rittel & Webber, 1973). Er bestaat geen eenduidigheid over welke oorzaken aan de basis liggen van het probleem, of welke factoren bijdragen tot de kwetsbaarheid van de Vlaamse jeugdbewegingen. Dit is gebleken uit de gesprekken met medewerkers van de jeugdbewegingen waarbij er tal van verschillende uitdagingen werden aangehaald.

Daarnaast is het ook zo dat er geen definitieve oplossingen bestaan voor *wicked problems* (Rittel & Webber, 1973). Aangezien het moeilijk is om exact te beschrijven waaruit het beleidsprobleem van de kwetsbaarheid van de jeugdbewegingen bestaat, is het ook moeilijk om het volledig op te lossen. Daarenboven zijn oplossingen voor beleidsproblemen contextgevoelig. Een uniforme en permanente oplossing vinden is onmogelijk omdat er binnen Vlaanderen verschillende lokale, maatschappelijke omstandigheden van toepassing zijn en deze contexten veranderlijk zijn. Dit is één van de redenen waarom in dit onderzoek een beleidsanalyse wordt uitgevoerd met verschillende beleidsalternatieven in plaats van een onderzoeksmethode waarbij één definitieve oplossing voorgelegd wordt.

Mogelijke oplossingen voor *wicked problems* zijn nooit juist of fout (Rittel & Webber, 1973). De beoordeling van oplossingen voor het beleidsprobleem is eerder subjectief. De beleidsalternatieven kunnen hoogstens goed of slecht genoemd worden. Er is namelijk sprake van tal van verschillende subjectieve visies en standpunten over beleidsproblemen die vanuit het belang van een bepaalde actor worden gevormd. Bij de evaluatie van de beleidsalternatieven die moeten bijdragen tot het toekomstbestendig maken van de Vlaamse jeugdbewegingen wordt daarom rekening gehouden met de visies van de beleidsmaker en de cliënt.

Een laatste relevant kenmerk van *wicked problems* is het feit dat er geen telbaar aantal potentiële oplossingen of alternatieven voor zijn (Rittel & Webber, 1973). Deze beleidsanalyse kan niet alle

mogelijke oplossingen inhouden voor een duurzame toekomst voor de Vlaamse jeugdbewegingen, enkel al omdat er binnen dit probleem een selectie van oorzaken is gemaakt om te analyseren. Het is mijn verantwoordelijkheid als onderzoeker om te beoordelen of er voldoende en geschikte alternatieven beschikbaar zijn voor het geanalyseerde probleem.

3.2.1 Selectie van de oorzaken

Zoals al eerder werd aangehaald, start het proces van de beleidsanalyse bij het specificeren van de oorzaken van het beleidsprobleem, de kwetsbaarheid van de Vlaamse jeugdbewegingen. Deze selectie gebeurde aan de hand van verschillende methoden. De uitdagingen die bij de meeste jeugdbewegingen aan bod kwamen, werden geselecteerd op basis van gesprekken met de jeugdbewegingen, en beschikbare data en actualiteit over oorzaken.

Uit de diepte-interviews met de medewerkers van de vijf grote Vlaamse jeugdbewegingen kwamen een tiental oorzaken van de huidige kwetsbaarheid van jeugdbewegingen naar voor. Oorzaken die niet geselecteerd werden voor dit onderzoek, aangezien ze door te weinig respondenten werden aangegeven, zijn onder andere de moeilijkheid van het onderhouden van goede relaties met burens van jeugdbewegingen, het mentaal en psychisch welzijn van leden, het vinden van (betaalbare) kamplocaties en de gevolgen van gemeentelijke fusies.

Er waren drie uitdagingen en dus oorzaken van het beleidsprobleem die bij elke jeugdbeweging terugkwamen. Alle vijf de jeugdbewegingen rapporteerden te ondervinden dat het vrijwilligersengagement binnen hun organisatie veranderd is. Daarnaast gaven ze allemaal te kennen dat de jeugdinfrastructuur in Vlaanderen tekortschiet. Ook de administratieve overlast wordt door elke jeugdbeweging aangevoeld.

Verder bleek uit cijfers van Statistiek Vlaanderen (2024) dat alle vijf jeugdbewegingen in 2022 en 2023 een daling van het aantal leden hadden ervaren. Dit probleem van dalende ledencijfers werd door drie jeugdbewegingen aangegeven.

Het beperkte succes van fuiven werd slechts één keer expliciet door een jeugdbeweging aangehaald. Wel kreeg het probleem recentelijk aandacht in de media. De reden waarom dit probleem wel in de probleemstelling van dit onderzoek werd opgenomen, is dat de organisatie van fuiven voor veel jeugdbewegingen een belangrijke bron van inkomsten vormt (Somers, 2025). Het heeft dus een grote invloed op de capaciteit van een jeugdbeweging om haar werking draaiende te houden en oefent dus ultiem impact uit op de kwetsbaarheid van de jeugdbewegingen.

3.2.2 Kernpijlers

Om inzicht te krijgen in de manier waarop de oorzaken impact hebben op de kwetsbaarheid van de jeugdbewegingen, werden drie kernpijlers geïdentificeerd waarop jeugdbewegingen steunen. Het zijn elementen die essentieel zijn voor de organisatie, namelijk het menselijk kapitaal, de middelen en de financiën. De oorzaken tasten telkens één of meerdere van deze cruciale elementen aan.

De component menselijk kapitaal heeft betrekking op de competenties, kennis en kunde van mensen die nodig zijn om een organisatie te doen draaien. Verder zijn er de middelen waarop een organisatie moet kunnen rekenen. Het zijn fysieke en niet-fysieke instrumenten die specifieke functies beoefenen binnen een jeugdbeweging. Specifiek gaat het om de ruimte waartoe jeugdbewegingen toegang hebben, zoals een terrein, een lokaal of openbare ruimtes, maar ook de verantwoordelijkheden die mensen binnen organisaties opnemen, zoals leiding, groeps- of hoofdleiding of materiaalmeesters dat doen. Tot slot zijn er de financiën die nodig zijn om elk werkjaar te bekostigen en de nodige investeringen te doen.

3.2.3 Jeugdinfrastructuur

Jeugdinfrastructuur draagt in grote mate bij tot de bestaanszekerheid van jeugdbewegingen en jeugdwerk in het algemeen (Vlaamse Jeugdraad, 2023). Het is de uitvalsbasis voor de organisaties waar activiteiten georganiseerd worden en leden zich thuis voelen. Toch is de jeugdinfrastructuur in Vlaanderen ontoereikend. De jeugdbewegingen geven aan dat er steeds meer gevallen bestaan van lokale groepen die erbarmelijke lokalen of geen lokalen hebben. “Sommige groepen zijn niet zeker of ze binnen dit en vijf jaar nog infrastructuur hebben” (respondent 1).

De staat van jeugdlokalen is er al jarenlang niet meer op vooruit gegaan (Thys & Vermeersch, 2023). In 2023 verscheen een grootschalig onderzoek naar de staat en tevredenheid van jeugdlokalen in Vlaanderen en Brussel. Dit Lokalenonderzoek werd uitgevoerd op vraag van de vijf Vlaamse jeugdbewegingen die in deze beleidsanalyse zijn opgenomen. In 2009 werd ook een bevraging gedaan bij deze jeugdbewegingen in het Jeugdbewegingsonderzoek, waardoor een evolutie doorheen de tijd kon vastgesteld worden en er een mogelijkheid is tot vergelijking (De Pauw et al., 2010).

De bevindingen van het Lokalenonderzoek tonen aan dat gebrekkige jeugdinfrastructuur een reëel probleem is waarmee jeugdbewegingen geconfronteerd worden (Thys & Vermeersch, 2023). Zo rapporteren telkens meer dan de helft van de bevraagde groepen dat het dak, de vloer, muren, ramen en deuren in slechte staat zijn. Het aantal groepen dat aangaf dat hun lokaal niet goed geïsoleerd is, is van 51,7% in 2009 naar 85,2% in 2022 gestegen (Thys & Vermeersch, 2023; De Pauw et al., 2010). Een kwart van de lokalen was in 2022 niet geïsoleerd en een ander kwart van de lokalen heeft een dak dat langer dan tien jaar vóór de bevraging geïsoleerd werd. Verder bleek dat de lokalen van ongeveer een derde van de groepen niet over warm water beschikken, niet brandveilig zijn, onvoldoende toiletten hebben, over onveilige elektriciteit beschikken en onvoldoende warm zijn in de winter.

Wanneer de vergelijking gemaakt wordt met de staat van de lokalen in 2009, zijn er geen opvallende verbeteringen op te merken (Thys & Vermeersch, 2023; De Pauw et al., 2010). Er is enkel een significante verbetering met betrekking tot de toegankelijkheid voor rolstoelgebruikers en de staat van het dak, de muren en de vloer. Over elementen zoals voldoende ruimte om materialen op te bergen en om veilig te spelen, kan er zelfs gesproken worden van een significante verslechtering. De meeste elementen zoals isolatie, brandveiligheid, voldoende toiletten en veiligheid van elektriciteit zijn stabiel gebleven in de tijd. Dit wil zeggen dat er op die vlakken geen verbeteringen zijn verwezenlijkt tussen 2009 en 2022.

Lokale besturen en indirect ook de Vlaamse overheid hebben een belangrijk aandeel in het verwezenlijken van lokale jeugdinfrastructuur. Jeugdbewegingen geven aan dat ze afhankelijk zijn van lokale besturen voor de financiering van hun lokalen. Voor 2016 was het lokaal jeugdbeleid opgenomen in het Vlaams Planlastendecreet (Reniers, 2022; Vlaamse Jeugdraad, 2017). Dit wil zeggen dat de middelen die de Vlaamse overheid voor lokaal jeugdbeleid toebedeelde aan lokale besturen, verbonden waren aan periodieke verplichtingen tot planning en rapportering (Agentschap Binnenlands Bestuur, 2011). Het komt er dus op neer dat de middelen voor lokaal jeugdbeleid, inclusief beleid rond jeugdinfrastructuur, geormerkt waren vanuit de Vlaamse overheid. Sinds 2016 is dit niet meer het geval. De financiering voor dit beleid werd samen met zes andere Vlaamse sectorale subsidies geïntegreerd in het Gemeentefonds als aanvullende dotatie (Reniers, 2022). Aangezien de periodieke plan- en rapporteringsverplichting hiermee wegviel, verdween de controle van de Vlaamse overheid over het lokaal jeugdbeleid (Vlaamse jeugdraad, 2017). Voortaan moesten lokale besturen niet meer aantonen dat ze de Vlaamse subsidies voor jeugdbeleid effectief in jeugdbeleid investeerden. Jeugdbewegingen stellen dat dit alles ongelijkheid tussen gemeenten en dus ook jeugdbewegingen in de hand heeft gewerkt op vlak van lokale investeringen in het beleidsdomein Jeugd.

Zoals eerder gekaderd, is jeugdinfrastructuur van groot belang voor de werking van een jeugdbeweging. Het is dan ook verbonden met twee kernpijlars van de organisatie. Een belangrijke pijler die door de huidige staat van de jeugdinfrastructuur wordt aangetast, is de middelen. Sommige lokalen van jeugdbewegingen kunnen door de vele gebreken hun functie als uitvalsbasis niet vervullen. Daarnaast zijn ook de financiën sterk gelinkt aan infrastructuur. Jeugdbewegingen zijn niet altijd in staat investeringen in jeugdinfrastructuur zelf te financieren en zijn dus afhankelijk van lokale overheden. Door de integratie van de Vlaamse sectorale subsidie voor lokaal jeugdbeleid is er voor heel Vlaanderen minder duidelijkheid over die steun.

3.2.4 Administratieve overlast

De term ‘regulitis’ duikt steeds vaker op. Het wordt gebruikt om de overmaat aan regels voor verenigingen te benoemen en duidt dus op de administratieve last die individuen ervaren bij geïmplementeerd beleid (Burden et al., 2012). Jeugdbewegingen ervaren een spanningsveld tussen enerzijds het voldoen aan de steeds toenemende administratieve verplichtingen en beleidsdoelstellingen van bovenaf en anderzijds het behouden van de basiswaarden en kernprincipes die jeugdwerk typeren (Mason, 2015). Om dit probleem aan te kaarten, werden tal van onderwerpen die voor administratieve overlast zorgen voor verenigingen, gebundeld op de website ‘Regulitis’ (www.regulitis.be). De Verenigde Verenigingen, de Vlaamse Jeugdraad, de Vlaamse Sportfederatie en De Federatie zijn de organisaties die als spreekbuis fungeren voor bepaalde middenveldorganisaties en samen het initiatief genomen hebben om de administratieve overlast voor verenigingen onder de aandacht te brengen (Regulitis, n.d.). Wat er volgens de jeugdbewegingen nu precies voor zorgt dat administratieve taken als overlast beschouwd worden, is dat ze in de eerste plaats niet eenvoudig zijn. Daarnaast bestaat voor sommige administratieve taken geen duidelijkheid over welk kanaal er gebruikt moet worden om deze uit te voeren en bij welke overheidsdienst ze daarvoor moeten zijn. De last die met de administratieve taken gepaard gaat, heeft dus twee oorzaken, namelijk de hoeveelheid taken en de versnippering van de locatie waar de taken moeten vervuld worden. De specifieke problemen die in de interviews met de jeugdbewegingen werden aangehaald, waren de fiscale attesten en het uittreksel van het strafregister.

Het is namelijk zo dat uitgaven voor de activiteiten van jeugdbewegingen vanuit fiscaal perspectief als uitgaven voor kinderopvang worden gezien en deze in aanmerking komen voor belastingvermindering (Regulitis, 2024a). Hoewel dit om federale wetgeving gaat en deze uitdaging dus niet kan opgenomen worden in deze beleidsanalyse, is het toch interessant om deze administratieve last te verduidelijken om een beeld te krijgen van de overlast die jeugdbewegingen ervaren. Sinds 2022 is het verplicht om de fiscale attesten digitaal aan ouders te kunnen verschaffen, terwijl een papieren attest ook nog altijd moet kunnen bezorgd worden (My Minfin, 2022). Naast het feit dat dit voor dubbel werk zorgt, moeten voor de digitale fiscale attesten de rijksregisternummers van de leden verzameld worden (Regulitis, 2024a). Sommige ouders geven deze vertrouwelijke informatie niet graag door. Daarnaast moeten deze gegevens tien jaar bewaard blijven. Naast het feit dat deze manier van werken niet efficiënt is, zijn er bijkomende problemen, namelijk dat dit werk bij vrijwilligers komt te liggen en dat verenigingen vaak moeite hebben met de digitale verwerking van de fiscale attesten (Regulitis, 2024a).

Verder bestaat er de verplichting voor bepaalde organisaties om een uittreksel uit het strafregister te controleren voor bepaalde nieuwe medewerkers (Decreet houdende de verplichting voor bepaalde organisaties om een uittreksel uit het strafregister als vermeld in artikel 596, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering, te controleren voor bepaalde nieuwe medewerkers, 2022). Tot nog toe geldt de verplichting op het controleren van deze uittreksels enkel voor leerkrachten en jeugdhulpverleners (Regulitis, 2024b). Het jeugdwerk geniet nog een uitzondering voor deze wetgeving. Wel is het zo dat de Vlaamse regering in haar regeerakkoord heeft aangegeven deze uitzondering te willen schrappen (Vlaamse regering, 2024). Hoewel er in het regeerakkoord wordt gesteld dat ervoor moet gezorgd worden dat de verantwoordelijkheid voor de controle van het uittreksel van het strafregister niet bij jongvolwassenen komt te liggen, maken verenigingen zich toch zorgen over de implementatie van deze mogelijke toekomstige wetgeving (Vlaamse regering, 2024; Regulitis, 2024b). Er zijn namelijk heel wat lokale verenigingen die op vrijwilligers draaien. Het werken met gevoelige informatie zoals uittreksels uit strafregisters is niet evident en vereist een grote verantwoordelijkheid en een groot inschattingsvermogen van vrijwilligers (Regulitis, 2024b). De organisaties die de administratieve overlast aankaarten via de website van Regulitis stellen dat het opvragen, controleren, contextgericht beoordelen en verwerken van deze gevoelige informatie niet vanzelfsprekend op een zorgvuldige manier kan gebeuren door vrijwilligers.

Deze twee gevallen duiden op de essentie van het probleem van de administratieve overlast voor jeugdbewegingen. Ze tonen aan dat de administratieve verplichtingen voor jeugdbewegingen en verenigingen in het algemeen vandaag de dag nog moeilijk verenigbaar zijn met het feit dat deze organisaties grotendeels afhankelijk zijn van de inzet van vrijwilligers. Deze vrijwilligers beschikken mogelijks slechts beperkt over tijd, middelen of kennis om dergelijke administratieve taken op een correcte en efficiënte manier uit te voeren.

Aangezien deze taken dus vaak door vrijwilligers moeten uitgevoerd worden, heeft de administratieve overlast een grote impact op het menselijk kapitaal en middelen als kernpijlers van jeugdbewegingen. Als vrijwilligers hun tijd en inspanning moeten inzetten op het vervullen van te veel en te uitdagende administratieve taken, dan kunnen ze hun capaciteiten en kennis op dat moment niet gebruiken voor essentiële taken binnen hun jeugdbeweging, zoals het organiseren van activiteiten en het begeleiden van leden. Daarnaast vallen de taken volgens jeugdbewegingen vaak op hoofd- of groepsleiding waardoor ze onder andere hun managementfunctie minder goed kunnen uitoefenen.

3.2.5 Veranderd vrijwilligersengagement

Vrijwillig engagement is van grote waarde voor de maatschappij. Dit belangeloos inzetten voor anderen creëert verbondenheid, gemeenschap en dus een sterke sociale cohesie (Dhoore et al., 2024). Jongeren maken een groot deel uit van de actieve vrijwilligers omdat ze meer vrije tijd hebben dan werkenden en voor vrijwillige taken wordt er in de samenleving vaak naar hen gekeken aangezien zij de maatschappij van de toekomst zullen vormgeven. Alleen is het engagement bij jongeren niet meer wat het was. De jeugdbewegingen stellen dat het engagement binnen hun organisaties onder druk komt te staan en dat het motiveren van vrijwilligers nog moeilijk lukt.

Er is sprake van “een vervanging van het traditionele engagement door nieuwe vormen van participatie” (Hustinx et al., 2012, p. 1). Volgens socioloog Hustinx is er een gebrek aan gegevens om te onderzoeken of er een daling in engagement is in Vlaanderen (Martin, 2023). Een onderzoeker bij het Jeugdonderzoeksplatform, gespecialiseerd in engagement bij jongeren, stelt dat jongeren de laatste tijd veel verschillende engagements aangaan, maar het minder langdurige vormen zijn. Jongeren gaan dus wel nog altijd engagements aan, maar vermijden geroutineerde engagements (Hustinx et al., 2012).

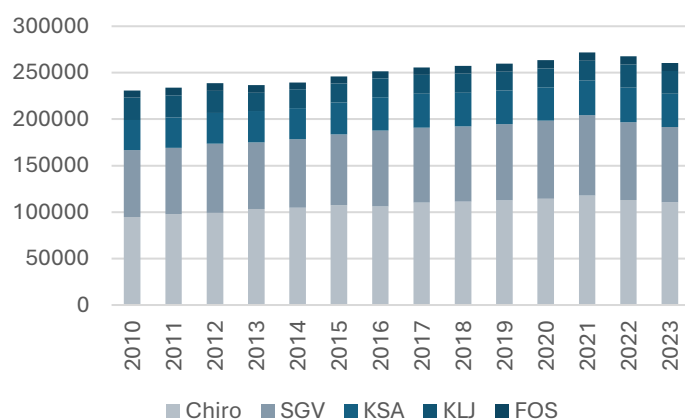
Dat is juist wat het vrijwillig engagement binnen een jeugdbeweging wel inhoudt. Een engagement binnen een jeugdbeweging wordt volgens jeugdbewegingen minstens voor een jaar aangegaan en neemt meestal wekelijks een halve dag tijd in beslag. Hier bovenop komen nog extra vergaderingen om activiteiten voor te bereiden en het organiseren van evenementen om geld in te zamelen voor de werking van de jeugdbeweging. Deze vorm van langdurig engagement is steeds minder aantrekkelijk voor jongeren.

Er is namelijk een concurrentiestrijd gaande om de vrije tijd van jongeren (Dhoore et al., 2024). Er zijn veel meer zaken waar jongeren zich in hun vrije tijd mee kunnen bezighouden dan vroeger. Jongeren hebben hobby's, spenderen hun vrije tijd op sociale media en kunnen sinds 1 januari 2025 nog meer dan vroeger onbelast studentenarbeid verrichten (Dhoore et al., 2024, Vlaanderen, n.d.-e). Een vrijwillig engagement aangaan bij een jeugdbeweging is dus één van de vele mogelijkheden van vrijetijdsbesteding, naast activiteiten waarvoor ze betaald worden, waarmee minder verplichtingen gepaard gaan, of minder intensief zijn. Daarnaast blijkt uit onderzoek van Buyck en Bradt (2022) dat meer dan de helft van de schoolgaande jeugd tussen 14 en 26 jaar een gemiddeld niveau van tijdsdruk ervaart en ongeveer 17% een hoge tijdsdruk voelt. De combinatie van een overvloed aan keuzemogelijkheden en het ervaren van tijdsdruk maakt het voor jongeren minder evident om zich langdurig en intensief vrijwillig te engageren.

Het probleem van het veranderde vrijwilligersengagement ligt dus bij de aantasting van het menselijk kapitaal als kernpijler. Het engagement en de inzet van vrijwilligers in een jeugdbeweging zijn van essentieel belang voor een optimale werking van de organisatie. De kennis, tijd en het enthousiasme van vrijwilligers zijn onmisbaar in een jeugdbeweging.

3.2.6 Daling ledenaantallen

De vijf grote jeugdbewegingen in Vlaanderen ondervinden de laatste jaren een daling van het aantal leden die aangesloten zijn bij hun organisatie (Figuur 1.). Van 2010 tot 2021 steeg het ledenaantal nog van 230.000 naar meer dan 270.000 (Statistiek Vlaanderen, 2024). Sinds 2022 is er een trendbreuk. De

Figuur 1. Ledenaantallen (Statistiek Vlaanderen, 2024)

jeugdbewegingen telden in 2023 nog 260.000 leden. Op twee jaar tijd daalde het ledenaantal van de vijf grote Vlaamse jeugdbewegingen dus met meer dan 10.000. Bij elk van de vijf koepelorganisaties is er een daling te merken. Ook het aantal groepen daalde van 2.161 in 2010 naar 1.978 in 2023 (De Pauw et al., 2010). Vermoedelijk komt de daling van het aantal groepen volgens De Ambrassade (n.d-b) voornamelijk doordat lokale groepen gefuseerd zijn.

Onderzoek naar de redenen van de daling is er nog niet (Damiaans, 2024). Chirojeugd Vlaanderen en Scouts en Gidsen Vlaanderen zijn wel van plan dit te doen aangezien ze de daling als een ernstige evolutie beschouwen (Philippe, 2024; Damiaans, 2024). De coronapandemie, studiedruk en een imago probleem worden als mogelijke onbevestigde redenen voor de daling aangehaald door Scouts en Gidsen Vlaanderen. Tijdens de coronacrisis vergrootte het ledenbestand van jeugdbewegingen aangezien zij hun werking, met restricties, als een van de weinige verenigingen mochten verderzetten. Na de pandemie hadden kinderen en jongeren weer meer keuzemogelijkheden voor de besteding van hun vrije tijd.

Wel deden Morreel et al. (2016) al onderzoek naar de deelname aan jeugdwerk in Vlaanderen en Brussel. Ouders werden bevraagd over de drijfveren van de keuze voor een bepaalde jeugdwerkorganisatie en de drempels die ervoor zorgen dat hun kinderen niet (langer) actief zijn in het jeugdwerk. Hoewel het in het onderzoek van Morreel et al. (2016) niet specifiek om drijfveren en drempels bij het overwegen van lidmaatschap bij jeugdbewegingen gaat, zijn de bevindingen ervan toch relevant om inzicht te krijgen in mogelijke oorzaken van de recente daling in de ledenaantallen van Vlaamse jeugdbewegingen aangezien jeugdbewegingen uiteraard deel uitmaken van het jeugdwerk.

De drijfveren voor de deelname aan jeugdwerk zijn vooral de bevinding dat het kind al vrienden heeft in een organisatie, dat ouders de organisatie al kennen van vroeger en dat andere

familieleden al lid zijn van de jeugdwerkorganisatie (Morreel et al., 2016). Deze redenen werden enkel bevraagd bij ouders die ooit overwogen hun kind actief te laten zijn in het jeugdwerk.

De grootste redenen om niet (langer) te participeren in jeugdwerk, zijn grotendeels gelinkt aan het kind en niet direct toe te schrijven aan de jeugdwerkorganisaties (Morreel et al., 2016). Zo zijn de belangrijkste redenen van kinderen die niet (langer) deelnemen aan jeugdwerk dat ze gewoonweg geen zin hebben om deel te nemen of dat ze andere hobby's hebben. Drempels die te maken hebben met het aanbod vanuit het jeugdwerk werden minder aangegeven. De kostprijs of de sfeer in de groep worden erg beperkt aangehaald als reden om niet (meer) aan jeugdwerk te doen. Opvallende bevindingen betreffen de kostprijs van het jeugdwerk. Het is namelijk zo dat de prijs maar erg beperkt als drempel wordt aangegeven door ouders, met uitzondering van kansarme ouders, en dus geen grote determinant is van de keuze voor het al dan niet deelnemen aan jeugdwerk (Morreel et al., 2016). De voorwaarde hiervoor is wel dat het kind zich moet amuseren en er dus een bepaalde kwaliteit van jeugdwerk verwacht wordt. Daarnaast wordt het tijdsgebrek en de beperkte vrije tijd van kinderen en jongeren benoemd als drempel voor een mogelijke deelname. Opnieuw wordt zoals bij het veranderd vrijwilligersengagement duidelijk dat kinderen en jongeren tal van mogelijkheden hebben om hun vrije tijd in te vullen en dit voor problemen kan zorgen voor jeugdbewegingen.

De financiën van een jeugdbeweging ervaren een impact van dalende ledenaantallen. Jeugdbewegingen geven namelijk aan dat inkomsten uit lidgelden of evenementen dalen als er minder leden betrokken zijn bij de organisatie. Ook getuigen ze dat het moeilijker is om rond te komen op weekends en kampen als er minder leden meegaan. Naast deze financiële pijler, is ook het menselijk kapitaal aangetast. Als er minder leden zijn, dan zijn er ook minder capaciteiten en kennis bij leden die bijvoorbeeld nodig zijn op evenementen om financiering binnen te halen. Verder zorgen de dalende ledencijfers ervoor dat er op termijn minder menselijk kapitaal beschikbaar is onder de vrijwilligers, zoals de leiding, aangezien leden binnen jeugdbewegingen vaak doorgroeien tot leiding.

3.2.7 Beperkt succes fuiven

Sinds enkele jaren hebben fuiven minder succes. Steeds vaker komt in de media aan bod dat de fuifzalen leeglopen (Somers, 2024). In berichtgeving komen verschillende lokale jeugdbewegingen aan het woord waarbij ze aangeven dat de jeugd wegblijft van fuiven en daardoor het opgehaalde geld onvoldoende is om hun werking te ondersteunen (Somers, 2024; De Meyer & Huyghebaert, 2024; Geeraerts, 2025; Martin, 2024). Een andere factor die de organisatie van fuiven bemoeilijkt, is de uitgebreide regelgeving waar organisatoren van fuiven, en dus de jeugdbewegingen, zich aan moeten houden (De Meyer & Huyghebaert, 2024; Martin, 2024; respondent 4).

Het volgende voorbeeld toont de afhankelijkheid van fuiven voor het financieren van de werking van een jeugdbeweging. Vroeger organiseerde een specifieke lokale jeugdbeweging twee fuiven waarmee ze de volledige werking en ook de afbetaling van hun lokaal konden betalen (Lokale groep van Scouts en Gidsen Vlaanderen, persoonlijke mededeling, 5 mei 2025). Dezelfde fuiven brengen nu maar de helft op van de vroegere opbrengst. Er werd tevens aangegeven dat indien het lokaal niet recent was afbetaald, de jeugdbeweging financieel in de problemen zou gekomen zijn.

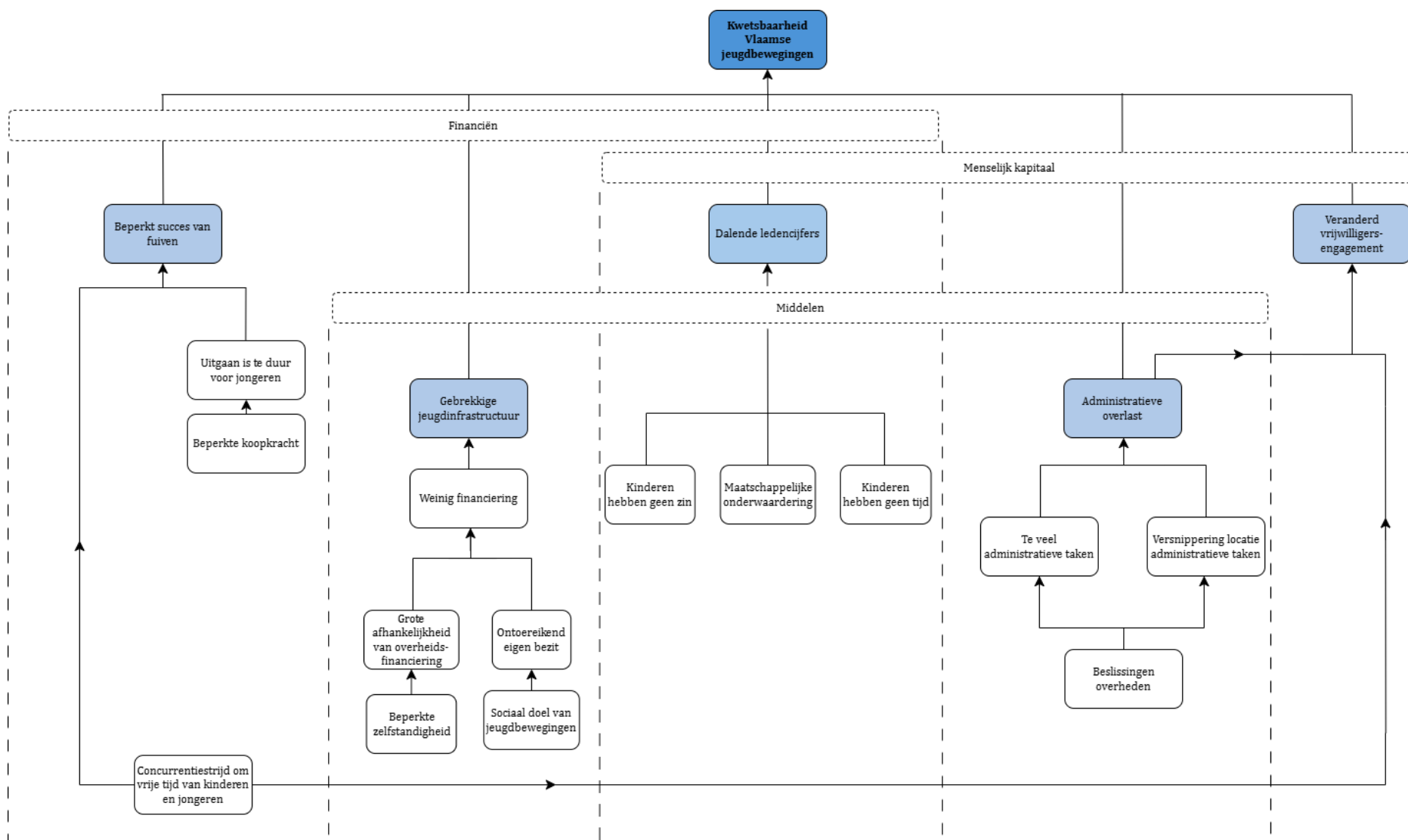
Er wordt uit de dalende cijfers van het aantal verleende licenties voor muziekgebruik geconcludeerd dat fuiven op hun retour zijn (Somers, 2024; De Meyer & Huyghebaert, 2024). Volgens een onderzoeker aan HoGent, die is gespecialiseerd in uitgaanscultuur, is deze daling al enkele jaren aan de gang. Binnen de onderzoeksgroep krijgen de onderzoekers ook steeds meer vragen rond dit veranderde uitgaansgedrag.

In Vlaanderen ontbreekt voorlopig nog gericht onderzoek naar deze tendens. De specialist in uitgaanscultuur neemt momenteel wel een bevraging af om het uitgaansgedrag van Gentse en Antwerpse studenten en de keuzes die daarbij een rol spelen, in kaart te brengen. Het kennen van deze keuzes is erg belangrijk voor het organiseren van een aantrekkelijke fuif of een succesvol evenement. Het feit dat fuiven de laatste tijd minder succes hebben, toont volgens de expert aan dat er bij de organisatie ervan niet genoeg rekening wordt gehouden met wat de jeugd wil. Jongeren vormen doorgaans de belangrijkste doelgroep van fuiven georganiseerd door jeugdbewegingen, maar zoals eerder al werd aangehaald, bevinden jongeren zich in een context van concurrentie om hun vrije tijd (Dhoore et al., 2024). Om ervoor te zorgen dat jongeren hun vrije tijd willen investeren in het bijwonen van een fuif van een jeugdbeweging, moet er ingespeeld worden op de voorkeuren van de jeugd.

Daarenboven wordt het organiseren van een fuif steeds duurder waardoor organisatoren genoodzaakt zijn dit door te rekenen aan de fuifgangers. Hierdoor kiezen jongeren om

voorafgaand aan de fuif in te drinken, wat ervoor zorgt dat ze minder geld uitgeven op het evenement zelf en de organisatie minder inkomsten heeft (De Meyer & Huyghebaert, 2024). Meer nog, de prijsstijgingen zorgen er volgens de expert in uitgaanscultuur ook voor dat sommige jongeren volledig afhaken. Dit wordt bevestigd door een bevraging die KLJ in 2024 heeft uitgestuurd en waar tot op heden meer dan 1.500 jongeren op reageerden. De reden die het meeste wordt aangegeven om niet of weinig naar fuiven te gaan is de kostprijs (KLJ, persoonlijke mededeling, 28 april 2025).

Zoals hierboven al aangegeven werd, ligt het belang van het succes van fuiven georganiseerd door jeugdbewegingen bij de inkomsten die ze eruit halen. Het organiseren van fuiven zorgt namelijk voor een belangrijk deel van de financiering van de werking van jeugdbewegingen. De dalende populariteit van fuiven heeft dus een directe impact op de financiële pijler van jeugdbewegingen. Het vermindert daarom de financiële slagkracht van jeugdbewegingen in Vlaanderen.

Figuur 3. Causaal veldmodel

4. Resultaten

In dit onderdeel worden de beleidsalternatieven in functie van het toekomstbestendig maken van Vlaamse jeugdbewegingen uitgelegd. Eerst komt het nulalternatief aan bod, het cliëntalternatief en dan de alternatieven ‘Opgewaardeerd Jeugdwerk’, ‘Zelfstandiger Jeugdwerk’ en ‘Jeugdwerk Als Opleiding’. Verder zullen de alternatieven afgewogen worden aan de hand van de evaluatiecriteria effectiviteit, politiek draagvlak, draagvlak bij de cliënt en betaalbaarheid.

4.1 Alternatieven

4.1.1 Nulalternatief

Bij het nulalternatief wordt de vraag gesteld wat er gebeurt met de probleemsituatie als er niets aan het beleid verandert. Voor het nulalternatief uitgebreid wordt toegelicht, is het noodzakelijk om te weten dat naar veel van de geselecteerde oorzaken van de kwetsbaarheid van jeugdbewegingen slechts beperkt onderzoek is gedaan. Veel van de ingeschatte tendensen zullen dus op een genuanceerde manier besproken worden.

4.1.1.1 De gebrekkige jeugdinfrastructuur

De algemene conclusie uit het lokalenonderzoek van Thys en Vermeersch (2023) is dat er op meer dan tien jaar tijd, tussen 2009 en 2022, geen opvallende verbeteringen zijn verwezenlijkt in de jeugdinfrastructuur in Vlaanderen. In die tijd werd ook de financiering voor jeugdbeleid die verbonden was aan periodieke verplichtingen tot planning en rapportering geïntegreerd in het Gemeentefonds (Agentschap Binnenlands Bestuur, 2011; Reniers, 2022). Het zorgt ervoor dat gemeenten niet meer verplicht worden om na te denken over jeugdinfrastructuur (Vlaamse Jeugdraad, 2023). Daarnaast zijn de kosten voor jeugdinfrastructuur de laatste jaren erg opgelopen. Zoals gesteld wordt in het advies van de Vlaamse Jeugdraad (2023) over lokale jeugdinfrastructuur, zijn er helemaal geen garanties voor de toekomst. De jeugdinfrastructuur verbeterde niet significant in een periode van meer dan tien jaar tijd waar de oormerking deels aanwezig was. Aangezien de oormerking verdwenen is en de kosten van jeugdinfrastructuur stijgen, kan er maximaal een status quo, maar eigenlijk eerder een verslechtering van de jeugdinfrastructuur in Vlaanderen verwacht worden in de toekomst.

4.1.1.2 De administratieve overlast

De Vlaamse overheid doet haar best om in te zetten op digitalisering zodat administratieve taken niet meer op papier moeten gebeuren. De doelstelling van de Vlaamse digitale strategie is het creëren van “een slimme en datagedreven overheid die inzet op *state of the art* digitale dienstverlening” (Agentschap Digitaal Vlaanderen, n.d.). Met het Verenigingsloket is het ook de bedoeling om dienstverlening naar verenigingen toe te vereenvoudigen (Verenigingsloket, n.d.-a.). Er is geen zicht op wanneer exact alle dienstverlening voor verenigingen integraal op het Verenigingsloket zal te vinden zijn. De ervaren versnippering wordt dus niet op korte termijn opgelost. Ondanks de inspanningen die de Vlaamse Overheid levert om te digitaliseren, is het wel nog altijd zo dat de taken, zelfs als die allemaal gecentraliseerd digitaal kunnen uitgevoerd worden, als overlast worden ervaren door de jeugdbewegingen.

Daarnaast wil de Vlaamse regering de jeugdbewegingen nog extra taken opleggen. In het Vlaams regeerakkoord heeft de Vlaamse regering (2024) de ambitie om ook bij jeugdbewegingen een controle van de uittreksels uit het strafregister van bepaalde nieuwe medewerkers in te voeren. Ondanks de steun die jeugdbewegingen uiten voor het beschermen van kinderen en jongeren, vrezen ze dat de controle voor een grote administratieve last zal zorgen. Daarnaast vinden ze het ook niet vanzelfsprekend dat elke vrijwilliger die voor het verwerken van deze vertrouwelijke informatie verantwoordelijk zal zijn, zorgvuldig kan omgaan met die informatie.

Als het beleid van vandaag wordt doorgezet, zal er aan de hand van het Verenigingsloket op (te) lange termijn minder versnippering ervaren worden met betrekking tot de digitale locatie waar de administratieve taken vervuld moeten worden, maar zal er ook nog meer administratieve druk bijkomen voor jeugdbewegingen.

4.1.1.3 Het veranderde vrijwilligersengagement

Al in 2012 sprak Hustinx (2012) van verandering van het traditionele engagement in een onderzoek bij Belgische en Nederlandse studenten. Een expert in jongerenengagement stelt dat jongeren wel nog engagementen aangaan, maar dat die korter zijn. Zoals eerder aangehaald in de probleemstelling is engagement bij een jeugdbeweging gebruikelijk langdurig. Onder het huidige beleid zullen jeugdbewegingen blijven worstelen met het dalend aantal jongeren die zich langdurig willen engageren.

4.1.1.4 De daling van de ledenaantallen

De afgelopen jaren is er een daling in de ledenaantallen van de vijf grote jeugdbewegingen in Vlaanderen (Statistiek Vlaanderen, 2024). Specifieke oorzaken voor deze daling zijn niet bekend. Hierdoor is het heel moeilijk om te zeggen hoe de ledenaantallen onder het huidige beleid verder zullen evolueren. Het is mogelijk dat de ledenaantallen naar een stabiel aantal evolueren of zelfs terug stijgen aangezien niet bekend is waarom er sinds enkele jaren een daling is. Als de daling zich blijft voortzetten, zullen jeugdbewegingen het steeds moeilijker krijgen om hun werking te laten draaien en om financieel rond te komen aangezien het organiseren van weekends en kampen bijvoorbeeld erg uitdagend is als er niet genoeg leden zijn.

5.1.1.5 Het beperkte succes van fuiven

Ook naar de oorzaken van het dalende succes van fuiven is er tot op heden weinig onderzoek gedaan. De grootste aanwijzing naar een oorzaak komt uit de eerste bevindingen van een bevraging van KLJ. Daaruit blijkt dat de kost van fuiven de grootste reden is waarom jongeren geen of minder fuiven bijwonen (KLJ, persoonlijke mededeling, 28 april 2025). Als dit samengelegd wordt met de huidige concurrentiestrijd in de vrijetijdsbesteding van jongeren die beschreven wordt door Dhoore et al. (2024), is het begrijpelijk dat jongeren hun vrije tijd aan iets anders en goedkoper spenderen dan aan het bijwonen van een fuif. Hieruit volgt dat als er niks verandert aan het beleid en de koopkracht ook niet verbetert, het succes van fuiven voor jongeren niet zal terugkeren, toch indien deze een opbrengst moet genereren voor de werking van de jeugdbeweging.

4.1.2 Cliëntalternatief

De jeugdbewegingen zelf formuleerden ook een alternatief om een oplossing te vormen voor de problemen waarmee ze geconfronteerd worden. Dit cliëntalternatief bestaat uit twee delen. Het eerste deel gaat in op het participeren door de organisaties in beleid. Dit moet gebeuren aan de hand van een wetgevend kader dat bepaalt wanneer jeugdbewegingen kunnen participeren als partner. Het uitbreiden en versterken van het Verenigingsloket is het tweede deel van het alternatief. Uit het overleg met de coördinatoren van de Vlaamse jeugdbewegingen kwam ook een derde voorstel dat in gelijke mate ondersteund werd als de andere twee, maar achteraf is gebleken dat dit voorstel niet binnen de scope van het onderzoek valt. Het voorstel had tot doel jeugdbewegingen en jeugdwerk meer aantrekkelijk te maken voor investeringen door privépersonen en bedrijven. Hierbij werd dieper ingegaan op de wetgeving omtrent (de fiscale aftrekbaarheid van) giften, maar dit valt onder de bevoegdheid van de federale overheid (Federale Overheidsdienst Financiën, n.d.; Cultuurloket, 2025). Aangezien dit onderzoek enkel ingaat op beleid dat op Vlaams niveau gevoerd kan worden, wordt dit voorstel uitgesloten uit het cliëntalternatief.

4.1.2.1 Participatie

Vandaag is het zo dat de Vlaamse jeugd en jeugdverenigingen enkel een adviserende rol spelen in het beleidsproces van het jeugdbeleid. Dit gebeurt vanuit de Vlaamse Jeugdraad. De Vlaamse regering is verplicht om advies te vragen aan de Vlaamse Jeugdraad wanneer zij beslissingen nemen die invloed hebben op kinderen en jongeren (Decreet over het jeugd- en kinderrechtenbeleid en de ondersteuning van het jeugdwerk, 2023). Deze rol houdt volgens Wauters en Kern (2024) in dat burgers, in dit geval jongeren, zelf problemen kunnen aankaarten en oplossingen kunnen formuleren en voorstellen via een advies.

Waar de cliënt met dit deel van het alternatief naartoe wil, is de rol van de jeugdverenigingen zelf uitbreiden tot partner, waarbij ze meer inspraak kunnen hebben in het beleid (Wauters & Kern, 2024). Volgens een coördinator die deelnam aan het participatiemoment zou er “in dialoog moeten gegaan worden over wat er effectief nodig is en over hoe er samen voor kan gezorgd worden dat een samenwerking kan worden volbracht, die zowel voor de jeugdbewegingen werkt, als voor de overheid” (respondent 16). Op dit moment is het zo dat het advies van de Vlaamse Jeugdraad moet ingewonnen worden, maar daar kan ook makkelijk van afgeweken worden door de beleidsmakers (Wauters & Kern, 2024). Wanneer de jeugdbewegingen een partner worden van de Vlaamse overheid, gaan de jeugdbewegingen en de beleidsmakers samenzitten om bepaalde problemen te bespreken en naar oplossingen te zoeken. De beslissingen die gemaakt worden, liggen op die manier dan ook vast. Jeugdbewegingen zouden daarom als partner willen optreden in het beleidvormingsproces van beleid dat op hen impact heeft, als jeugdbewegingen een andere

impact kunnen ervaren van dat beleid dan andere jeugdwerkorganisaties. De samenwerking in de Vlaamse Jeugdraad mag namelijk niet voorbij gegaan worden. Om dit te realiseren moet er een wetgevend kader gecreëerd worden dat bepaalt wanneer jeugdbewegingen als partner kunnen participeren. Verder werd tijdens het participatiemoment aangevuld dat de cliënt op termijn naar een beleidsvorming wil evolueren dat structureel gebaseerd is op data en er bij deze samenwerking ook externe expertise betrokken wordt.

Doordat adviezen momenteel genegeerd kunnen worden, wordt er volgens de jeugdbewegingen niet optimaal rekening gehouden met de beleidsvoorkeuren en -voorstellen van de jeugd en dus ook jeugdbewegingen. De participatie waarin ze gezien worden als partner zorgt ervoor dat het beleid beter is afgestemd op het werkveld, het beleid zal zo effectiever zijn. Wel houdt deze vorm van participatie ook risico's in. Het niet aansluiten bij bestaande structuren kan leiden tot extra organisatorische lasten zonder merkbare verbetering van beleidsresultaten (Fowler, 2019).

Specifiek gericht op de problemen uit deze beleidsanalyse zou de implementatie van dit voorstel ervoor kunnen zorgen dat jeugdbewegingen en de Vlaamse overheid gezamenlijk naar een werkbare, effectieve oplossing kunnen zoeken voor de huidige slechte staat van de jeugdinfrastructuur. Verder kan er ook voor de administratieve taken van jeugdbewegingen gekeken worden naar manieren waarop deze taken minder als overlast ervaren kunnen worden. Via dit partnerschap kan er bijvoorbeeld samen gezocht worden naar een manier waarop de controle van strafregisteruittreksels georganiseerd kan worden zodat de verantwoordelijkheid niet op jonge vrijwilligers rust, maar de veiligheid toch gegarandeerd wordt.

4.1.2.2 Uitbreiden Verenigingsloket

Het werd al duidelijk dat jeugdbewegingen veel administratieve taken moeten uitvoeren. Soms weten jeugdbewegingen niet op welke manier ze die in orde moeten brengen en welke overheden of websites ze precies moeten raadplegen om bepaalde administratieve taken uit te voeren. Zo werd tijdens het overleg tussen de coördinatoren van de Vlaamse jeugdbewegingen gesteld dat je als jeugdbeweging “gewoon kwijt bent via welke weg je wat moet aanvragen” (respondent 15). Er is dus nood aan één digitale plaats waar alle administratieve taken kunnen teruggevonden en vervuld worden. Hierdoor moet het duidelijk zijn waar en hoe deze taken uitgevoerd worden en wordt ervoor gezorgd dat zo weinig mogelijk taken nog op papier moeten gebeuren.

Door de Vlaamse overheid werd er al gewerkt aan het creëren van een platform om deze vragen in te willigen, namelijk het Verenigingsloket. “Het Verenigingsloket wil als digitaal platform dienstverlening aan verenigingen toegankelijker maken en vereenvoudigen” (Verenigingsloket, n.d-a.). Het is erop gericht de overlast te verminderen zodat verenigingen zich kunnen focussen op hun kernactiviteiten.

Toch wordt het volledige potentieel van het Verenigingsloket nog niet gebruikt. Het verenigingsloket wil 'op termijn' toegankelijk zijn voor alle dienstverlening die een vereniging aanbelangt (Verenigingsloket n.d.-b). Bij de toelichting van de begroting van de Vlaamse regering van het jaar 2025 gaf Vlaams minister-president Diependaele aan de huidige 80 loketten van de Vlaamse overheid op termijn te willen verminderen naar vier algemene loketten waarvan het Verenigingsloket er één is (Vlaams Parlement, 2024). Hiervoor wil hij ook samenwerken met de lokale besturen en de federale overheid.

De visie omtrent digitale administratieve vereenvoudiging zit dus goed, maar er zijn op dit moment nog beperkingen aan het Verenigingsloket. Lokale besturen en overheidsdiensten kunnen nu namelijk zelf kiezen of ze hun administratie en dienstverlening via het Verenigingsloket organiseren (Verenigingsloket n.d.-a). De huidige Vlaamse regering heeft nergens de ambitie geuit om alle dienstverlening van lokale besturen en overheidsdiensten aan verenigingen verplicht via het Verenigingsloket te organiseren. Het initiatief voor deze centralisatie van administratie en dienstverlening ligt dus op dit moment bij de lokale besturen en overheidsdiensten. Bijgevolg is er nog steeds versnippering en onduidelijkheid over de locatie waar administratieve taken moeten vervuld worden. Er zijn zelfs nog meer mogelijke digitale locaties voor deze taken aangezien er met het Verenigingsloket een extra locatie gecreëerd wordt. In dit deel van het cliëntalternatief wordt er dus gepleit voor een duidelijke algemene centralisatie van de administratie en dienstverlening voor verenigingen naar het Verenigingsloket toe.

Aangezien het doel gesteld wordt om ook federale diensten op het Verenigingsloket te laten aansluiten, zou volgens de jeugdbewegingen ook de taak van de fiscale attesten op het Verenigingsloket kunnen plaatsvinden. Nu hebben de koepelorganisaties van de jeugdbewegingen zelf grote investeringen gedaan, van soms zelfs 50.000 euro, in digitale infrastructuur om het voor lokale groepen mogelijk te maken deze administratieve taak uit te voeren. Als de controletaak, door middel van een uittreksel uit het strafregister, er komt voor jeugdbewegingen, zou dit volgens de cliënt ook best gebeuren via het Verenigingsloket.

Verder kan deze complete integratie zorgen voor kennis over de verenigingen waarop later beleid kan gebaseerd worden. Bij het vorige onderdeel van dit alternatief over participatie werd aangehaald dat door de dichtere samenwerking tussen de cliënt en de Vlaamse overheid ze het beleid structureel willen baseren op data. Ook hiertoe kan het Verenigingsloket bijdragen. Als verenigingen zich registreren op het loket, worden er gegevens verzameld (Verenigingsloket, n.d.-b). Het beleid kan op deze manier op de meest actuele informatie gebaseerd worden. Daarnaast is deze verzameling van gegevens ook nuttig voor de verenigingen zelf aangezien het platform fungeert als een verzamelplaats voor de juiste informatie over hun vereniging en er ook aanvragen, goedkeuringen en attesten kunnen bewaard worden.

Het Verenigingsloket verplicht maken voor alle overheidsdiensten en lokale besturen pakt het probleem van de administratieve overlast aanzienlijk aan. Jeugdbewegingen weten zo meteen waar ze terecht kunnen en hoeven zich niet langer door verschillende websites en onduidelijke procedures heen te worstelen. Met dit alternatief wordt het Verenigingsloket een centraal platform waar alle informatie voor verenigingen gebundeld wordt. Daardoor verliezen lokale groepen minder tijd aan administratieve taken en kunnen ze zich opnieuw meer focussen op hun werking voor kinderen en jongeren. Ook kan het alternatief het engagement positief beïnvloeden omdat blijkt dat als vrijwilligers hun werk betekenisvol en leuk vinden, hun zin vergroot om aan vrijwilligerswerk te doen (Faletehan et al., 2021).

4.1.3 Opgewaardeerd jeugdwerk

Ondanks het feit dat jeugdbewegingen diep geworteld zijn in de Vlaamse identiteit, wordt de maatschappelijke en economische waarde ervan onderschat. Het alternatief 'Opgewaardeerd jeugdwerk' stelt de uitvoering voor van een onderzoek naar de maatschappelijke en economische waarde van het jeugdwerk in Vlaanderen en aansluitend een overheids campagne gebaseerd op de resultaten van dat onderzoek. Op die manier wil dit voorstel de maatschappij, de Vlaamse overheid en de lokale overheden de waarde van jeugdwerk doen inzien.

Volgens de jeugdbewegingen krijgen de vele jongeren die zich totaal vrijwillig engageren best veel kritiek, "terwijl ze eigenlijk gewoon gewaardeerd en bedankt zouden moeten worden voor hun engagement" (respondent 9). Er wordt dus gesteld dat er meer maatschappelijke waardering voor de sector zou mogen zijn. Volgens een expert in vrijwilligersengagement bij jongeren, wordt dit engagement vandaag de dag meer als een vanzelfsprekendheid gezien. De onderzoeker stelt dat het leiding geven in een jeugdbeweging niet vaak expliciet als vrijwilligerswerk wordt beschouwd. Wel moet genuanceerd worden dat jeugdbewegingen in Vlaanderen al veel erkenning krijgen in vergelijking met jeugdbewegingen in andere landen. Zo stelde de internationale commissaris van Scouting Nederland dat hij jaloers is "op dat Belgische fenomeen van de jeugdbeweging" (respondent 7).

Dit beleidsalternatief stelt tot doel de maatschappelijke en economische waarde van het jeugdwerk in Vlaanderen in kaart te brengen en de maatschappelijke waardering van jeugdbewegingen te verhogen. Eerst en vooral moet er een onderzoek gedaan worden naar wat het jeugdwerk bijdraagt aan de maatschappij en de economie. In 2022 werd dit economische luik in het Verenigd Koninkrijk onderzocht. De directe economische waarde werd in kaart gebracht door te kijken naar de uitgaven die in de sector werden gedaan en de marktwaarde van de prestaties die er vrijwillig geleverd worden (Frontier Economics & UK Youth, 2022). Voor de indirecte economische waarde werd gekeken naar hoe jeugdwerk kosten vermindert of inkomsten verhoogt doordat het criminaliteit vermindert, gezondheid verbetert en tewerkstelling en deelname aan onderwijs verhoogt. Daarnaast werd de *return on investment* ook in kaart gebracht. De laagste meerwaarde telde in het onderzoek 2,5 keer de waarde van de investering terwijl de hoogste 7,8 keer de publieke investeringswaarde was (Frontier Economics & UK Youth, 2022). Als deze waarden in Vlaanderen gekend zouden zijn, kan dit als basis dienen om publieke investeringen op te baseren. Overheden krijgen namelijk een beeld van hoe waardevol investeringen in jeugdwerk zijn, waardoor mogelijks investeringen in jeugdinfrastructuur gestimuleerd worden.

Toch is die economische waarde niet de belangrijkste troef van het jeugdwerk. Maatschappelijk heeft het ook een enorme waarde. Zo “zijn jeugdbewegingen een fantastische bron voor lokale geschiedenis en cultureel erfgoed” (Departement Cultuur, Jeugd & Media, 2021, p. 1). Daarnaast verwerven leden verschillende vaardigheden en zorgen jeugdbewegingen voor persoonlijke groei en maatschappelijk engagement (Departement Cultuur, Jeugd & Media, 2021). Wanneer deze waarden bekend zijn, kan er door de Vlaamse overheid een informatiecampagne georganiseerd worden om op de maatschappelijke relevantie van jeugdwerk in te zetten. Dit kan ervoor zorgen dat meer kinderen zich willen aansluiten bij een jeugdbeweging en het probleem van de dalende ledenaantallen wordt aangepakt (Paswan & Troy, 2004). Verder is waardering volgens Gidron (1978) en de nationale DOE-meter van Indiville, Give a Day en Bpact (2025) een erg belangrijk element dat vrijwillig engagement stimuleert.

De reden waarom de focus in dit beleidsalternatief op het volledige jeugdwerk ligt en niet enkel jeugdbewegingen of de vijf geselecteerde jeugdbewegingen in dit onderzoek, is dat het veel meer dan de jeugdbewegingen alleen zijn die maatschappelijke en economische waarde creëren waardoor het gunstig is het gehele jeugdwerk in dit alternatief te betrekken. Daarnaast kunnen ook de kosten van dit beleidsalternatief gedrukt worden. Er is namelijk een vaste kost bij een informatiecampagne van dezelfde grootte. Door te focussen op een grote doelgroep, zijn de kosten in verhouding lager. Dezelfde inspanningen en middelen kunnen dus ingezet worden voor een veel bredere doelgroep.

Het implementeren van dit beleidsalternatief zou ertoe leiden dat de maatschappelijke en economische waarde van jeugdwerk beter zichtbaar wordt voor zowel de overheid als de brede samenleving. Daardoor stijgt de waardering voor jeugdwerk en het vrijwillig engagement van jongeren, wat dan weer kan zorgen voor een toename in ledenaantallen en een versterking van het engagement binnen jeugdbewegingen (Indiville, Give a Day & Bpact, 2025; Gidron, 1978; Paswan & Troy, 2004). Het biedt beleidsmakers daarnaast een sterkere basis om investeringen, in onder andere jeugdinfrastructuur, te verantwoorden en gericht te verhogen.

4.1.4 Zelfstandiger Jeugdwerk

Elke lokale groep van een jeugdbeweging is een feitelijke vereniging. Het is een vereniging zonder rechtspersoonlijkheid die is opgestart door een overeenkomst tussen natuurlijke personen en waarrond geen specifieke wettelijke regeling is (Federale Overheidsdienst Justitie, n.d.-a). Deze feitelijke vereniging is dan aangesloten bij een koepelorganisatie die een vereniging zonder winstoogmerk (vzw) is, zoals Chirojeugd Vlaanderen, Scouts en Gidsen Vlaanderen, KSA, KLJ en FOS Open Scouting (Chirojeugd Vlaanderen, persoonlijke mededeling, 30 april 2025). Ook kunnen feitelijke verenigingen zelf nog een ondersteunende vzw oprichten. De meeste jeugdverenigingen zijn momenteel enkel een feitelijke vereniging die is aangesloten bij haar koepelorganisatie (Departement Cultuur, Jeugd & Media, persoonlijke mededeling, 2025, 22 april). Zo is maar een kwart van de groepen van Chirojeugd Vlaanderen verbonden aan een andere vzw dan de koepelorganisatie (Chirojeugd Vlaanderen, n.d.-b; Chirojeugd Vlaanderen, persoonlijke mededeling, 2025, 30 april). Hierin zitten ook andere dan ondersteunende vzw's vervat, zoals parochiale vzw's. Dit alternatief stelt voor dat de Vlaamse overheid lokale jeugdbewegingen stimuleert een ondersteunende vzw op te richten. Dit gebeurt door een factor 'zelfstandigheid' te laten meespelen in de bepaling van de variabele subsidies voor erkende landelijk georganiseerde jeugdverenigingen. De maatregel zou staan in functie van een sterkere verankering van de jeugdbeweging, het onafhankelijker worden van andere actoren en het compenseren van het veranderd vrijwilligersengagement.

Een vzw bestaat uit een groep van rechtspersonen of natuurlijke personen die een belangeloos doel beogen (Federale Overheidsdienst Justitie, n.d.-b). De vzw is een eigen rechtspersoon waardoor het in eigen naam eigendom kan verwerven en contracten kan afsluiten (KSA, 2025b). Daarnaast moet er een bestuursorgaan zijn dat uit minimaal drie personen bestaat (Federale Overheidsdienst Justitie, 2021). Het andere verplichte orgaan van een vzw is de algemene vergadering, hierin zetelen alle vaste leden. De onderwerpen waarover de algemene vergadering onder andere beslist, zijn de wijziging van de statuten en het benoemen en afzetten van bestuurders. Die statuten zijn de grondbeginselen van de organisatie van de vzw en staan in de oprichtingsakte van deze vereniging. Daarnaast hebben vzw's ook boekhoudkundige verplichtingen. Het merendeel van de vzw's mag een vereenvoudigde boekhouding voeren en er moet jaarlijks een jaarrekening neergelegd worden (KSA, 2025b; Federale Overheidsdienst Justitie, 2021). Het beschikken over een ondersteunende vzw geeft de jeugdbeweging meer slagkracht en brengt ook additionele voordelen met zich mee.

Een grote troef van een ondersteunende vzw is het vergroten van het netwerk van de jeugdbeweging. Aangezien er een bestuursorgaan en vzw-leden moeten zijn, houdt de jeugdbeweging leden langer in hun netwerk. Zo kan stoppende leiding bijvoorbeeld lid worden

van de vzw en/of zetelen in het bestuursorgaan. Ook sympathisanten of ouders van leden van de jeugdbeweging die zich willen engageren, kunnen dat (Chirojeugd Vlaanderen, n.d.-c). Mensen met expertise en ervaring blijven op deze manier langer in de vereniging betrokken. Er is dus minder verloop. De internationale commissaris van Scouting Nederland beaamt dat groepen die bijgestaan worden door een solide bestuur een heel stevige verankering genieten. Daarnaast erkent de commissaris het veranderde vrijwilligersengagement, maar stelt hij dat organisaties met een goede verankering hier minder last van hebben aangezien ze op meer mensen kunnen rekenen en in het algemeen meer draagkracht hebben. De bijkomende structuren die er zijn bij het oprichten van een vzw komen ook tegemoet aan de grotere eisen die vrijwilligers stellen. Volgens een lector Vrijwilligersengagement aan de AP Hogeschool Antwerpen willen vrijwilligers absoluut nog engagementen aangaan, maar zijn ze wel veeleisender geworden en willen ze een professionelere aanpak in de organisatie waar ze het vrijwilligerswerk uitvoeren. Tijdens het gesprek met de coördinatoren van de jeugdbewegingen werd wel aangehaald dat met een ondersteunende vzw het gevaar dreigt dat er te veel inmenging komt in de werking van de jeugdbeweging vanuit de vzw. Daarnaast is het hebben van een ondersteunende vzw als feitelijke vereniging organisatorisch meer uitdagend dan wanneer de jeugdbeweging enkel een feitelijke vereniging is.

Ondersteunende vzw's beheren meestal het vermogen van de jeugdbeweging. Uit de bevraging van het lokalenonderzoek blijkt dat meer dan een derde van de lokalen van de vijf grote Vlaamse jeugdbewegingen in eigendom is van hun ondersteunende vzw (Thys & Vermeersch, 2023). Volgens een medewerker van De Ambrassade die zich specialiseert in jeugdinfrastructuur hebben de groepen die hun lokaal in het beheer van de ondersteunende vzw hebben meer controle over de toekomst van hun gebouw en hebben dus vaker een langetermijnvisie. De groepen van FOS Open Scouting hebben heel vaak een ondersteunende vzw. Bij 47 van de 55 groepen van FOS Open Scouting is er minstens één vzw actief (FOS Open Scouting, persoonlijke mededeling, 2025, 29 april). Aangezien het een pluralistische vereniging is, heeft het nooit terechtgekund bij de Katholieke kerk en haar patrimonium, wat andere jeugdbewegingen vaak wel konden en waardoor FOS Open Scouting meer lokalen in eigendom hebben. De medewerker van De Ambrassade ziet dan ook een algemeen betere staat van de lokalen van FOS Open Scouting in tegenstelling tot die van andere jeugdbewegingen. Enkele andere voordelen van het beheer van infrastructuur door een vzw is dat zij vaker dan een feitelijke vereniging, Vlaamse financiële subsidies kan aanvragen voor bijvoorbeeld verbouwingen aan het lokaal (Scouts en Gidsen Vlaanderen, n.d.-b). Daarnaast is het zo dat als de jeugdbeweging haar lokaal voor meer dan zestig dagen per jaar wil verhuren, dit op een veel wenselijkere manier kan met een vzw dan met een feitelijke vereniging.

Veel van de voordelen van een ondersteunende vzw op vlak van infrastructuur zijn te linken aan de onafhankelijke positie ten opzichte van andere actoren. Iets minder dan twee derde van de lokale groepen van jeugdbewegingen zijn afhankelijk van de gemeente, gemeentelijke vzw of stad, een kerkelijke vzw, kerkfabriek of parochie, een school of andere organisatie voor hun lokaal (Thys & Vermeersch, 2023). Beslissingen over de infrastructuur moeten telkens in samenspraak gebeuren, wat vertraging en moeilijkheden met zich mee kan brengen. Groepen waarvan hun infrastructuur in eigen beheer is, kunnen het heft in eigen handen nemen en tijdig investeren in de infrastructuur, met als voorwaarde dat ze genoeg financiële middelen hebben om dit te doen.

Een specifiek voorbeeld van een problematische afhankelijke relatie voor wat betreft infrastructuur, is die tussen sommige lokale groepen en kerkelijke vzw's, kerkfabrieken of parochies. Ongeveer 19% van de groepen kunnen rekenen op infrastructuur van een kerkelijke vzw, kerkfabriek of parochie (Thys & Vermeersch, 2023). De Ambrassade hoort steeds vaker dat verenigingen wurgcontracten worden aangeboden omwille van het feit dat bisdommen de nood voelen om meer financiële middelen te innen. Veel overeenkomsten tussen jeugdbewegingen en bisdommen, vaak van vijftig jaar lang, beginnen te vervallen en wanneer gevraagd wordt naar een nieuwe overeenkomst, wordt er plots een huurcontract voorgesteld waarbij de prijs stevig is opgetrokken. Dit gebeurt terwijl de infrastructuur verkommerd is. Soms is het dan ook zo dat wanneer de verhuurder wordt aangesproken op zijn verplichtingen om de infrastructuur te onderhouden, de verantwoordelijkheid hiervoor naar de jeugdbeweging wordt toegeschoven omdat ze de infrastructuur al lang gebruiken. Als de jeugdbeweging hier niet mee akkoord gaat, wordt hun de keuze gelaten zich te schikken naar dit voorstel of te vertrekken.

Ondanks het feit dat er bijkomende administratieve taken zijn voor het beheer van een vzw en er daarnaast ook extra kosten aan verbonden zijn voor het neerleggen van statuten en om extra verzekeringen af te sluiten, zijn er ook voordelen gelinkt aan de juridische verplichtingen en mogelijkheden van een vzw (Chirojeugd Vlaanderen, n.d.-c). Aangezien een vzw boekhoudplichtig is, is er meer controle over de financiën. Een feitelijke vereniging kan op zichzelf natuurlijk ook goed proberen omgaan met haar financiën, maar aangezien er bij een vzw jaarlijks een jaarrekening moet neergelegd worden, is er een extra drijfveer om de financiën van de vereniging op orde te houden. De vereniging kan ook een huurcontract afsluiten op naam van de vzw en is dan ook aansprakelijk, terwijl dit bij een feitelijke vereniging op naam van de groepsleiding moet gebeuren (Scouts en Gidsen Vlaanderen, n.d.-b; KSA, 2025b). Hierdoor komt de verantwoordelijkheid minder op vrijwilligers terecht. Daarnaast kan een vzw een erfpachtovereenkomst afsluiten, wat een feitelijke vereniging niet kan. Ook zijn bestuurders juridisch beter beschermd bij een vzw. Groepsleiding is bij een feitelijke vereniging hoofdelijk aansprakelijk.

Zoals eerder aangegeven, gebeurt het stimuleren van een ondersteunende vzw door het toevoegen van een factor 'zelfstandigheid' voor de bepaling van de subsidies voor erkende landelijk georganiseerde jeugdverenigingen. De basis werkingssubsidie bedraagt 100.000 euro per jaar als een landelijk georganiseerde jeugdvereniging erkend is (Departement Cultuur, Jeugd & Media, n.d.-b). Aan de hand van een beleidsnota voor vier jaar, kan een vereniging dan ook jaarlijkse variabele subsidies aanvragen (Departement Cultuur, Jeugd & Media, 2024b). Er zijn tien criteria die de beoordeling van de beleidsnota bepalen. Voorbeelden hiervan zijn bereik, transparantie, geografische spreiding en gelijkekansenbeleid. Dit alternatief stelt voor het criterium 'zelfstandigheid' hieraan toe te voegen. De variabele die de score van een beleidsnota op dit criterium zou bepalen, is het aantal lokale groepen van een koepelorganisatie dat een ondersteunende vzw heeft. Deze ingreep houdt geen verplichting in, maar biedt wel een bijkomende stimulans voor jeugdverenigingen om zich structureel te versterken door een ondersteunende vzw op te richten.

Hoewel dit niet voor elke jeugdbeweging noodzakelijk of haalbaar is, zeker niet voor kleine of beginnende groepen, biedt het op termijn wel duidelijke voordelen en zal het implementeren van dit alternatief ervoor zorgen dat meer jeugdbewegingen ondersteunende vzw's oprichten. Hun werking wordt hierdoor structureel versterkt en het maakt het mogelijk om juridisch en financieel beter gewapend te zijn, wat de onafhankelijkheid tegenover externe actoren vergroot. Ze hebben de handvatten om meer controle en eigenaarschap te krijgen over hun infrastructuur, wat bijdraagt tot een betere staat van de lokalen. Tegelijk wordt de administratieve last voor jonge vrijwilligers verminderd doordat verantwoordelijkheden verlegd worden naar de vzw. Door jeugdbewegingen wordt opgemerkt dat als oud-leiding, ouders of sympathisanten actief betrokken worden in de vzw, het netwerk rond de jeugdbeweging groter en stabiel wordt, wat helpt bij het opvangen van het veranderende vrijwilligersengagement. Zodra jeugdbewegingen voldoende draagkracht hebben, is het zinvol om systematisch werk te maken van een ondersteunende vzw als stap richting meer zelfstandigheid en duurzaamheid.

4.1.5 Jeugdwerk Als Opleiding

Uit de nationale DOE-meter van Indiville, Give a Day en Bpact (2025) blijkt dat er in de Vlaamse bevolking van achttien tot 79 jaar extra potentieel zit voor vrijwilligerswerk. Het extra potentieel bij de actieve vrijwilligers vandaag in Vlaanderen is gemiddeld één uur per week. Voor nieuwe vrijwilligers, mensen die (nog) niet aan vrijwilligerswerk doen, is dit potentieel gemiddeld zelfs drie uur per week. Daarnaast is, volgens dit onderzoek, de hoofdreden dat mensen niet aan vrijwilligerswerk doen, tijdsgebrek. Om ervoor te zorgen dat mensen meer aan vrijwilligerswerk gaan doen, wordt de introductie van betaald verlof voor vrijwilligers voorgesteld. Op deze manier kunnen de engagementen aangevuld worden die in gevaar komen door het veranderend engagement. Daarnaast zal de maatschappelijke waardering voor vrijwilligerswerk toenemen doordat het op gelijke hoogte wordt geplaatst met formele opleiding, wat indirect ook het imago en de erkenning van jeugdbewegingen versterkt (Gidron, 1978). Dit kan op termijn bijdragen tot een groei in het aantal leden (Paswan & Troy, 2004).

Volgens The Scout Association uit het Verenigd Koninkrijk is het instellen van verlof voor vrijwilligers de manier om vrijwilligers te sprokkelen voor hun jeugdbeweging. The Scout Association heeft een petitie verspreid om een betaald vrijwilligersverlof van 35 uur in te voeren (The Scout Association, 2024). Dit alternatief wil geen nieuw apart vrijwilligersverlof invoeren, maar wel het vrijwilligerswerk toevoegen aan het Vlaams opleidingsverlof.

Werknemers die minstens halftijds in de Vlaamse privésector werken, hebben momenteel via het Vlaams opleidingsverlof het recht om erkende opleidingen te volgen terwijl ze afwezig zijn op het werk met behoud van hun loon (VLAIO, 2025). Wat bij het Vlaams opleidingsverlof onder een opleiding wordt verstaan, is

Het onderricht dat niet bedrijfsspecifiek is, maar op de huidige of toekomstige functie van de werknemer gericht is, maar door middel waarvan bekwaamheden worden verkregen die naar andere ondernemingen of andere werkgebieden overdraagbaar kunnen zijn, zodat de brede inzetbaarheid van de werknemer op de arbeidsmarkt rechtstreeks of onrechtstreeks wordt verbeterd. (Decreet houdende het Vlaams opleidingsverlof en houdende diverse bepalingen betreffende het beleidsdomein Werk en Sociale Economie, 2018, art. 2)

Vrijwilligerswerk past ook binnen deze omschrijving. Vrijwilligers ontwikkelen namelijk tijdens hun engagement uiteenlopende vaardigheden en competenties (Liszt-Rohlf et al., 2021). Bijleren gebeurt in verschillende contexten, zowel formeel als informeel. Davies (2015) wijst dan ook op de rol van jeugdwerk in ervaringsgericht leren. Het bewustzijn hierover blijft doorgaans beperkt.

Het voorstel van dit alternatief houdt in dat het Vlaams opleidingsverlof uitgebreid wordt met vrijwilligerswerk. Om ervoor te zorgen dat het vrijwilligerswerk waardevol is voor de job die een werknemer uitvoert, moet het vrijwilligerswerk binnen de sector vallen van de job of betekenisvolle bijdragen leveren aan de functie die iemand uitvoert. Opleidingen die mogen gevolgd worden binnen het huidige Vlaamse opleidingsverlof zijn deze die in de Opleidingsdatabank zitten (VLAIO, 2025). Ook voor het vrijwilligerswerk kan er een gelijkaardige databank ontwikkeld worden. Jaarlijks zou een werknemer dus 125 uur, en vanaf 1 september 2025, 250 uur, betaald verlof kunnen nemen om vrijwilligerswerk uit te voeren.

Door dit beleidsalternatief te implementeren en dus vrijwilligerswerk op te nemen in het Vlaams opleidingsverlof wordt er ingespeeld op het veranderend engagement bij vrijwilligers. Er wordt zo ruimte gecreëerd om extra engagementen op te nemen. Het vrijwilligerspotentieel dat nu onbenut blijft, kan namelijk geactiveerd worden. Dit kan een positieve impact hebben op jeugdbewegingen aangezien het engagement er veranderd is en de extra engagementen deze veranderingen kunnen compenseren. Daarnaast draagt de erkenning van vrijwilligerswerk als informeel leren bij tot een verhoogde maatschappelijke waardering van jeugdbewegingen (Gidron, 1978). Dit kan indirect bijdragen aan een positief imago en op termijn zelfs een stijging in ledenaantallen (Paswan & Troy, 2004).

4.2 Bepaling voorkeursalternatieven

Nu de alternatieven besproken zijn, is het de bedoeling om te weten te komen welke alternatieven de beste zijn. Aan de hand van de *goals-achievement* methode worden de beleidsalternatieven afgewogen op basis van evaluatiecriteria. De evaluatiecriteria die in deze analyse gebruikt worden, zijn de effectiviteit, de betaalbaarheid, het politieke draagvlak en het draagvlak bij de cliënt.

4.2.1 Evaluatiemethode

Er zijn tal van methodes om beleid te evalueren. Er is de mogelijkheid om enkel naar effectiviteit van alternatieven te kijken, maar heel vaak is dat criterium op zich niet genoeg om de beste alternatieven te selecteren en zijn dus meer criteria van belang (Patton et al., 2016). Dat is ook hier het geval. Er zijn verschillende actoren met andere verwachtingen van het beleid, waardoor die verwachtingen in meerdere criteria moeten vertaald worden. Daarom is er gekozen om de beleidsalternatieven te evalueren op basis van meerdere criteria, specifiek aan de hand van de *goals-achievement* methode.

De *goals-achievement* methode bestaat eruit de alternatieven en de criteria te vergelijken, waarbij bepaalde criteria meer of minder doorwegen dan andere (Patton et al., 2016). Ze hebben dus een andere waarde of gewicht. De som van de weegfactoren van de criteria is één. Verder worden de alternatieven per criterium niet van best naar slechtst gerangschikt. Wel wordt geprobeerd om de mate waarin een criterium of doelstelling bereikt wordt, te kwantificeren. Dit gebeurt door de alternatieven per criterium een score te geven van één tot vijf, waarbij één de laagste score is en vijf de hoogste. Om uiteindelijk tot de voorkeursalternatieven te komen, wordt er gekeken naar de totale scores van de alternatieven nadat de weegfactoren meegenomen zijn.

De eerste stap in deze berekening wordt gezet door de score van een alternatief bij een bepaald criterium te vermenigvuldigen met de weegfactor van dat criterium. Wanneer dit voor elke score bij elk criterium gedaan is, worden deze gewogen scores van een alternatief opgeteld om tot de gewogen eindscore van het alternatief te komen. De formule voor de gewogen eindscore is hieronder te vinden.

A_j = alternatief j waarbij $j \in \{1, 2, 3, 4, 5\}$

Vergelijking 1. Formule gewogen eindscore

C_i = criterium i , waarbij $i \in \{1, 2, 3, 4\}$

w_i = weegfactor van criterium C_i , met $\sum_{i=1}^4 w_i = 1$

$s_{j,i}$ = score van alternatief A_j op criterium C_i

S_j = gewogen eindscore van alternatief A_j

$$S_j = \sum_{i=1}^4 w_i \cdot s_{j,i}$$

4.2.2 De criteria

De basis voor de selectie van de evaluatiecriteria is divers. Zo is er bij de selectie geprobeerd om de verwachtingen van de verschillende actoren een plaats te geven. Het gaat hier specifiek om de verwachtingen van de cliënt en van de Vlaamse regering.

Het eerste criterium is het meest voor de hand liggende en kijkt naar de verdienste van een alternatief, namelijk de **effectiviteit**. Dit is de mate waarin een alternatief het geheel van de geselecteerde oorzaken van de kwetsbaarheid van Vlaamse jeugdbewegingen aanpakt. De score van een alternatief voor effectiviteit wordt bepaald aan de hand van het aantal oorzaken het tracht op te lossen en de mate waarin het een oorzaak volledig of slechts gedeeltelijk verhelpt.

Politiek draagvlak is het volgende evaluatiecriterium. Een raadgever binnen het kabinet van Vlaams minister-president Matthias Diependaele stelde dat het Vlaams regeerakkoord een belangrijk kader is voor het bepalen van Vlaams beleid. De regeringspartners zijn namelijk bepaalde doelstellingen overeengekomen die ze verwezenlijkt willen zien waar ze natuurlijk naar willen handelen. Het was de bedoeling om de beleidsalternatieven af te toetsen bij het kabinet van minister Depraetere om het politiek draagvlak te bepalen en een dieper inzicht te krijgen in de beleidscriteria die binnen het beleidsdomein Jeugd gehanteerd worden. Jammer genoeg werd er niet ingegaan op de herhaalde verzoeken tot een gesprek. Om het politieke draagvlak te bepalen, wordt er daarom gekeken naar wat er in het Vlaams regeerakkoord 2024-2029 en de beleidsnota Jeugd van minister van Jeugd Depraetere van deze legislatuur staat en of het beleidsalternatief in deze kaders past.

Verder is het voor de cliënt ook belangrijk dat een alternatief aansluit bij diens visie, ofwel het **draagvlak bij de cliënt**. De score is afhankelijk van de mate waarin de keuze van beleidsinstrument in een alternatief aansluit bij de voorkeur van de cliënt. De informatie die hiervoor nodig is, wordt gehaald uit de interviews die afgenomen werden bij de medewerkers van de vijf Vlaamse jeugdbewegingen en het participatiemoment.

De **betaalbaarheid** van een alternatief is het laatste criterium. Een raadgever binnen het kabinet van Vlaams minister-president Matthias Diependaele gaf aan dat de kosten die voor de Vlaamse regering verbonden zijn aan beleid, een belangrijke factor zijn bij het beslissen van welk beleid gevoerd wordt. De Vlaamse regering wil namelijk tegen 2027 een begroting in evenwicht hebben en werken hier reeds naartoe. De kosten van de alternatieven worden zo exact mogelijk gekwantificeerd. De scores worden toegekend op basis van de mate waarin extra financiering moet vrijgemaakt worden voor de implementatie van de beleidsalternatieven. Ook wordt rekening gehouden met de kostenzekerheid. Er is namelijk niet altijd een duidelijk zicht op de invloed die de implementatie van nieuw beleid zal hebben op het gebruik ervan, waardoor er onzekerheid

bestaat over de bijkomende kosten. Daarnaast is het ook belangrijk om te weten of een kost eenmalig of structureel is.

De weegfactoren per criterium zijn terug te vinden in tabel 2. Het evaluatiecriterium dat het zwaarst doorweegt, is de effectiviteit van een alternatief. Het is voor beleidsmakers en de cliënt erg belangrijk dat een beleidsalternatief het beleidsprobleem oplost of verlicht. Daarom krijgt het de weegfactor 0,4. Twee criteria die belangrijk zijn voor beleidsmakers zijn het politieke draagvlak voor en de betaalbaarheid van een alternatief. Daarnaast is er ook nog een evaluatiecriterium dat belangrijk is voor de cliënt en dat is het draagvlak bij de cliënt. Deze laatste drie criteria krijgen een gelijke weegfactor van 0,2. De reden waarom er meer evaluatiecriteria geselecteerd zijn die belangrijk zijn voor beleidsmakers dan voor de cliënt, is dat ze een aanzienlijk grotere rol hebben in het beslissen of beleid effectief geïmplementeerd wordt of niet.

Tabel 2. Weegfactor per criterium

Weegfactor (w_i) per criterium (C_i)				
Criteria (C_i) →	Effectiviteit	Politiek draagvlak	Draagvlak bij de cliënt	Betaalbaarheid
	0,4	0,2	0,2	0,2

4.2.3 De afweging

Aan de hand van de *goals-achievement* methode worden de alternatieven nu afgewogen. De scores van de alternatieven op een criterium worden per criterium besproken (Tabel 3.). Vervolgens worden de gewogen eindscores bepaald om de voorkeursalternatieven te kennen.

Tabel 3. Score van een alternatief op een criterium

Score ($s_{j,i}$) van een alternatief (A_j) op een criterium (C_i)				
Alternatieven (A_j) ↓ Criteria (C_i) →	Effectiviteit	Politiek draagvlak	Draagvlak bij de cliënt	Betaalbaarheid
Nulalternatief	1	4	1	5
Cliëntalternatief	3	3	5	4
Opgewaardeerd Jeugdwerk	4	4	4	4
Zelfstandiger Jeugdwerk	4	5	3	5
Jeugdwerk Als Opleiding	3	1	4	3

4.2.3.1 Effectiviteit

Het **nulalternatief** beschrijft de situatie wanneer er niks aan het beleid verandert. Als het dus gaat over de effectiviteit van dit alternatief is die erg laag aangezien het beleidsprobleem met haar oorzaken onder het huidige beleid bestaat. Daarom krijgt het nulalternatief voor effectiviteit de minimumscore van één.

Het **cliëntalternatief** bestaat uit twee delen, namelijk het voorstel om de koepelorganisaties als partners te laten participeren en het uitbreiden van het Verenigingsloket. De effectiviteit van de participatie als partner is gemiddeld voor dit beleidsprobleem. Het is namelijk zo dat deze vorm van participatie niet direct voor het oplossen van het beleidsprobleem zorgt. Er kan bijvoorbeeld wel gezamenlijk gezocht worden naar manieren om de staat van de jeugdinfrastructuur te verbeteren of de administratieve lasten te verminderen, maar dit is geen direct gevolg van de participatie. Ook is het mogelijk om de andere oorzaken van het beleidsprobleem samen te proberen oplossen, maar tijdens het besluitvormingsproces zullen er steeds ook andere factoren meespelen die het beleid mee zullen vormgeven. Daarnaast is het de taak van de wetgever om het wetgevend kader te ontwikkelen waardoor de kansen tot participeren maar erg beperkt kunnen zijn. Wat wel een gevolg is van deze vorm van participatie, is dat het beleid beter zal afgestemd zijn op het werkveld, maar dit garandeert niet dat het probleem hierdoor opgelost wordt.

Wat wel voor een directe verlichting van het beleidsprobleem zorgt, is het versterken van het Verenigingsloket. Wanneer alle administratieve taken voor verenigingen gecentraliseerd zijn op één platform, zal de last die wordt veroorzaakt door de huidige versnippering wegvallen. Toch is

de administratieve overlast door dit beleidsvoorstel niet volledig verdwenen aangezien het niets doet aan het aantal administratieve taken. Wel kan deze vermindering van lasten effect hebben op het engagement van de vrijwilligers. Het is namelijk zo dat als vrijwilligers vinden dat hun werk betekenisvol is en ze er plezier hebben, hun wil vergroot om het vrijwilligerswerk te doen (Faletahan et al., 2021). De algemene aard van het engagement van jongeren zal hierdoor waarschijnlijk niet veranderen, maar doordat de vrijwilligers zich meer op de kernactiviteit van hun vrijwilligerswerk kunnen focussen en er minder lasten bij ervaren, kan hun engagement positief beïnvloed worden. Aangezien dit beleidsalternatief meerdere oorzaken van het beleidsprobleem indirect kan aanpakken en een deel van één oorzaak direct verhelpt, scoort het een drie op effectiviteit.

De effectiviteit van het alternatief **‘Opgewaardeerd Jeugdwerk’** kan hoog zijn. Er wordt voorgesteld een onderzoek te voeren naar de maatschappelijke en economische meerwaarde van jeugdwerk en op basis van deze bevindingen een informatiecampagne te voeren in functie van het vergroten van de maatschappelijke waardering van jeugdwerk. Een overheidscampagne kan erg effectief werken, maar dan moet ze wel goed gepland worden (Kopfman & Ruth-McSwain, 2022). Een onderzoek als basis voor een campagne is erg belangrijk om de geloofwaardigheid ervan te stimuleren. Daarnaast moet het doelpubliek van de campagne juist gekozen worden en moeten duidelijke doelen vooropgesteld worden voor de campagne. Dit alternatief zou voor oplossingen kunnen zorgen voor het probleem van het vrijwilligersengagement en de dalende ledenaantallen. Uit onderzoek van Gidron (1978) blijkt dat één van de beloningen die vrijwilligers verwachten, sociale erkenning en dus waardering is. Daarnaast is het ook een motivatie voor lidmaatschap (Paswan & Troy, 2004). De studie zou ook beleidsmakers een sterkere basis kunnen bieden om investeringen in onder andere jeugdinfrastructuur te verantwoorden. Om deze redenen, krijgt dit alternatief een score van vier voor effectiviteit.

Ondanks het ontbreken van een verplichting om ondersteunende vzw's op te richten, zal het alternatief **‘Zelfstandiger Jeugdwerk’** met de toevoeging van ‘zelfstandigheid’ als criterium bij de variabele subsidies voor erkende landelijk georganiseerde jeugdverenigingen, hiertoe wel een belangrijke stimulans zijn. Uit de beleidsnota's van de vorige legislatuur blijkt namelijk dat de jeugdbewegingen steeds uitgebreid en doordacht ingaan op de bestaande criteria voor de variabele subsidie (Chirojeugd Vlaanderen, 2022; Scouts en Gidsen Vlaanderen, 2022; KSA, 2022; KLJ & Groene Kring vzw, 2022; FOS Open Scouting, 2022). Dit wijst erop dat als ‘zelfstandigheid’ aan de beoordelingscriteria wordt toegevoegd, de jeugdbewegingen ook zullen inzetten op dit aspect om hun subsidie te verhogen. Dit alternatief scoort goed op effectiviteit omdat het jeugdbewegingen handvatten geeft om financieel sterker te worden, administratieve lasten meer te verdelen en de controle over infrastructuur te verhogen. Daarnaast versterkt het de

betrokkenheid van vrijwilligers door oud-leiding en ouders bij de vzw te betrekken, wat het veranderend engagement deels opvangt. Aangezien dit alternatief meerdere oorzaken van de kwetsbaarheid van Vlaamse jeugdbewegingen tegelijk aanpakt en deze grotendeels verhelpt, krijgt het een vier voor effectiviteit.

Het beleidsalternatief '**Jeugdwerk Als Opleiding**' waarin voorgesteld wordt het vrijwilligerswerk te integreren in de opleidingen die kunnen gevolgd worden binnen het Vlaams opleidingsverlof, is gemiddeld effectief. Het is namelijk zo dat dit het veranderend engagement bij vrijwilligers deels compenseert door meer ruimte te creëren voor extra engagementen via het Vlaams opleidingsverlof. Daarnaast kan de erkenning van vrijwilligerswerk als informeel leren bijdragen aan een positiever imago en mogelijk meer leden op lange termijn. Daarom krijgt dit alternatief een score van drie voor effectiviteit.

4.2.3.2 Politiek draagvlak

Aangezien het **nulalternatief** gaat over het beleid dat nu gevoerd wordt, is het politieke draagvlak voor dit alternatief aan de hoge kant. Toch wordt er vanuit de huidige Vlaamse regering erkend dat bepaalde oorzaken van de kwetsbaarheid van jeugdbewegingen aangepakt moeten worden. Zo werd opgenomen in het Vlaams regeerakkoord dat er een globale langetermijnvisie moet komen voor jeugdinfrastructuur, dat de Vlaamse regering ook wil instaan voor de realisatie van masterplannen voor jeugdinfrastructuur in eigen beheer en dat de regulitis voor jeugdwerk verminderd moet worden (Vlaamse regering, 2024). In de beleidsnota voor Jeugd wordt ook de nadruk gelegd op de digitalisering van de jeugdsector, het inzetten op het creëren van kansen voor jongeren om zich te engageren en het versterken van het Verenigingsloket (Depraetere, 2024). De score van dit alternatief op politiek draagvlak is daarom vier.

Het politiek draagvlak van het **cliëntalternatief** is gemiddeld. In de beleidsnota voor Jeugd geeft minister van Jeugd Melissa Depraetere duidelijk aan kinderen en jongeren te willen laten participeren (Depraetere, 2024). Ze wil daarbij inzetten op indirecte, maar ook op directe beleidsparticipatie. Daarnaast moet de participatie er zijn doorheen de hele beleidscyclus. De minister benadrukt duidelijk het belang van participatie voor kinderen en jongeren. Toch is het niet duidelijk of de directe participatie die het cliëntalternatief voorstelt ook ondersteund wordt door de minister. Er wordt immers nauwelijks gesproken over participatie als partner in het regeerakkoord (Vlaamse regering, 2024). Een reden hiervoor kan zijn dat deze vorm van participatie mogelijk risico's met zich meebrengt. Als deze vorm van participatie niet aansluit bij huidige structuren of rollen, bestaat het risico dat dit vooral leidt tot extra organisatorische lasten zonder dat dit gepaard gaat met betere beleidsresultaten (Fowler, 2019). De combinatie van de investering van tijd en middelen met het ontwikkelen van strategieën die afhankelijk zijn van de inzet van anderen brengt voor een overheid risico's met zich mee. Daarnaast zou het een deur

kunnen openzetten naar andere sectoren die dan ook meer willen participeren waardoor mogelijks te veel besluitvormingsprocessen vertraagd worden. Ondanks dat dit voorstel inhoudt dat een wetgevend kader moet gecreëerd worden waarin de beleidsmaker zelf bepaalt onder welke voorwaarden er mag geparticipeerd worden als partner, is er voor dit deel van het cliëntalternatief weinig politiek draagvlak.

De doelstelling die wel uitdrukkelijk wordt beschreven in het Vlaams regeerakkoord en de beleidsnota is de verdere uitbouw van het Verenigingsloket (Vlaamse regering, 2024; Depraetere, 2024). Het is de bedoeling om het Verenigingsloket te laten evolueren tot een volwaardig en matuur platform.

De scores van de voorstellen worden eerst afzonderlijk berekend om dan tot een score voor het gehele alternatief te komen. De participatie als partner krijgt de score één aangezien er politiek geen steun is uitgesproken voor deze verregaande vorm van participatie. Het voorstel om het Verenigingsloket sneller uit te bouwen krijgt de score vijf. Dit resulteert in een score van drie voor het cliëntalternatief voor politiek draagvlak aangezien de twee voorstellen in dezelfde mate gesteund worden door de cliënt.

Het alternatief **‘Opgewaardeerd Jeugdwerk’** heeft een redelijk hoog politiek draagvlak. Een belangrijke doelstelling die is opgenomen in de beleidsnota voor Jeugd is het belang van onderzoek als bouwsteen van beleid (Depraetere, 2024). Ook is er de wil om een meerjarige kalender voor onderzoek en beleidsevaluatie te lanceren om gepast te reageren op uitdagingen en veranderingen aan de hand van grondige monitoring. Als het gaat om het verhogen van de waardering van jeugdwerk, is er bij de Vlaamse regering een grote erkenning van de waarde hiervan. De Vlaamse regering (2024) nam namelijk op in het regeerakkoord dat jeugdwerk een cruciale rol heeft in de toekomst van de jeugd en de kansen die ze krijgen. Het biedt daarnaast een veilige omgeving voor kinderen en jongeren waar ze zorgeloos kunnen zijn (Depraetere, 2024). Aangezien de regering zelf sterk wil inzetten op onderzoek en erkent dat jeugdwerk in Vlaanderen van onschatbare waarde is, krijgt dit alternatief een vier voor het politieke draagvlak. Het krijgt niet de maximale score omdat er niet expliciet gesproken werd over het verhogen van de maatschappelijke waardering van jeugdwerk in het regeerakkoord en de beleidsnota.

Het politieke draagvlak voor het alternatief **‘Zelfstandiger Jeugdwerk’** is sterk. Minister Depraetere nam in haar beleidsnota voor Jeugd op dat ze de kwaliteit van het jeugdwerk wil versterken, dit onder andere aan de hand van het belonen van autonome jeugdverenigingen (Depraetere, 2024). Het is de bedoeling van de minister om via subsidies de verenigingen te belonen die voldoen aan de kenmerken van “autonome jeugdverenigingen die hun wortels hebben in de samenleving en die vrijwilligers het stuur in handen geven” (Depraetere, 2024, p. 29).

Aangezien het alternatief zelfstandigheid aan de hand van het veranderen van subsidies stimuleert, krijgt het een score van vijf voor het politieke draagvlak.

Er is een beperkt politiek draagvlak voor het uitbreiden van het Vlaams opleidingsverlof dat wordt voorgesteld in het alternatief **'Jeugdwerk Als Opleiding'**. Vanaf 1 september 2025 zullen de voorwaarden voor de opleidingen die kunnen gevolgd worden binnen het Vlaams opleidingsverlof verstrengd worden (VLAIO, 2025). Daarnaast gaf minister van Werk en Onderwijs Demir in april 2025 aan de halftijdse werknemer te willen uitsluiten van het Vlaams opleidingsverlof (Lamote, 2025). Aangezien er een tendens is van verstrenging voor de voorwaarden voor het Vlaams opleidingsverlof, kan er dus van uitgegaan worden dat er geen draagvlak is voor een uitbreiding door vrijwilligerswerk aan de opleidingen van het Vlaams opleidingsverlof toe te voegen. Daarom is de score van dit alternatief op het criterium politiek draagvlak één.

4.2.3.3 Draagvlak bij de cliënt

Het **nulalternatief** houdt de huidige probleemsituatie in stand, waardoor het draagvlak bij de cliënt voor dit alternatief erg laag is. De oorzaken van het probleem blijven bestaan onder dit beleid. Daarnaast hebben de jeugdbewegingen expliciet hun ongenoegen geuit over een belangrijk beleidsinstrument, namelijk de manier waarop de financiering van het lokaal jeugdbeleid georganiseerd wordt. Om deze redenen krijgt het nulalternatief de minimumscore van één voor het draagvlak bij de cliënt.

Het draagvlak bij de cliënt voor het **cliëntalternatief** is dan weer erg goed. Het cliëntalternatief weerspiegelt namelijk het beleid dat door de cliënt is voorgesteld. Aangezien het dus gevormd is door de jeugdbewegingen, krijgt dit alternatief een score van vijf voor het criterium draagvlak bij de cliënt.

Verder is er het draagvlak bij de cliënt van het alternatief **'Opgewaardeerd Jeugdwerk'**. Het wil inzetten op het verhogen van de maatschappelijke waardering van jeugdwerk aan de hand van een overheids campagne. Een inspanning die gedaan wordt om jeugdbewegingen extra te promoten, wordt gesteund door de cliënt. De redenen waarom dit alternatief niet de maximumscore krijgt, zijn dat de informatiecampaagne over de waarde van het volledige jeugdwerk gaat en niet specifiek gefocust is op jeugdbewegingen, en dat de cliënt graag zou willen dat er structureel bewustwording gecreëerd wordt over de waarde van jeugdbewegingen in plaats van het voeren van een eenmalige informatiecampaagne. Daarom krijgt dit alternatief een score van vier voor het draagvlak bij de cliënt.

Er zijn verschillende meningen over het oprichten van een ondersteunende vzw binnen de koepels van jeugdbewegingen dat wordt voorgesteld in het alternatief **'Zelfstandiger Jeugdwerk'**. Bij FOS Open Scouting hebben een groot aantal groepen ondersteunende vzw's en stimuleren ze het

oprichten ervan terwijl de coördinator van KLJ aangaf dat ze hun groepen juist afraden om vzw's op te richten zodat ze de administratieve lasten ervan niet moeten dragen. Wel geeft elke koepelorganisatie informatie over het oprichten en organiseren van een ondersteunende vzw (FOS Open Scouting, n.d.-b; Chirojeugd Vlaanderen, n.d.-b; Scouts en Gidsen Vlaanderen, n.d.-b; KSA, 2025b, KLJ, n.d.-b). Omdat 'zelfstandigheid' enkel als extra criterium wordt toegevoegd bij de verdeling van de variabele subsidie, brengt dit alternatief geen verplichting met zich mee om ondersteunende vzw's op te richten. De koepelorganisaties behouden dus hun keuzevrijheid, ook al kan de keuze om geen vzw's op te richten gevolgen hebben voor de hoogte van de subsidies. Daarom krijgt het alternatief een score van drie voor het draagvlak bij de cliënt.

Aangezien er met het opnemen van vrijwilligerswerk in het Vlaams opleidingsverlof meer mogelijkheden worden gecreëerd om engagementen op te nemen en het informele leren bij vrijwilligerswerk wordt benadrukt, is er een redelijk groot draagvlak bij de cliënt voor het alternatief '**Jeugdwerk Als Opleiding**'. De reden waarom het alternatief geen maximale score krijgt, is dat het betaald verlof kan gezien worden als een indirecte vorm van betaling. Het is namelijk zo dat als oplossing voor het veranderend vrijwilligersengagement soms een vergoeding wordt voorgesteld. Uit de gesprekken met de medewerkers van de jeugdbewegingen blijkt dat dit iets is waar jeugdbewegingen minder fan van zijn. Ze willen engagement niet tegenover een directe betaling zetten. Aangezien het alternatief toch veel voordelen met zich meebrengt voor de jeugdbewegingen en het verlof een erg indirecte vorm van betaling is, krijgt het alternatief een score van vier voor het criterium draagvlak bij de cliënt.

4.2.3.4 Betaalbaarheid

De score van het criterium betaalbaarheid wordt bepaald door de extra financiering die vrijgemaakt moet worden voor het beleid. Logischerwijs zal het **nulalternatief** hier goed op scoren aangezien het beleid al uitgevoerd wordt en de kosten ervan al gedekt zijn. Daarom krijgt het nulalternatief een score van vijf voor het criterium betaalbaarheid.

De kostprijs van het **cliëntalternatief** is relatief aan de lage kant. De kostprijs van de participatie uit zich in de extra personeelskosten die nodig zijn aangezien het beleidsproces verlengd wordt naargelang er meer actoren betrokken worden. Deze extra kosten zijn allemaal afhankelijk van de mate waarin de nieuwe vorm van participatie plaatsvindt en hoe vlot deze verloopt. Daarnaast zijn de kosten voor de ontwikkeling van het Verenigingsloket al begroot, maar is er geen duidelijk beeld over de kost die een versnelling van de huidige ontwikkeling zou teweegbrengen. Dit is niet duidelijk aangezien er geen omvattend overzicht is van de kost van de ontwikkeling van het Verenigingsloket en er geen tijdsdoelstelling is uitgesproken voor het volwaardig maken van het Verenigingsloket.

Ondanks de bevinding dat er geen sterke kostenzekerheid is, krijgt het cliëntalternatief een score

van vier voor betaalbaarheid. In vergelijking met andere vormen van uitgaven is de verhoging van werkingskosten een relatief kleine uitgave, hoewel het voor de participatie wel structureel is.

De betaalbaarheid van het alternatief **'Opgewaardeerd Jeugdwerk'** is relatief goed. Het alternatief bestaat uit twee delen waaraan kosten verbonden zijn. Eerst en vooral is er het onderzoek naar de maatschappelijke en economische waarde van jeugdwerk in Vlaanderen. Een grootschalig onderzoeksbureau actief in Vlaanderen gaf aan dat een onderzoek gemiddeld tussen de 5.000 en de 20.000 euro kost. Deze kost is erg afhankelijk van de grootte van het onderzoek en de onderzoeksmethode die gebruikt wordt. Verder is er ook de campagne waaraan een kost gekoppeld is. Er zijn kosten met betrekking tot personeel, materiaal, media, faciliteiten en administratie (Kopfman & Ruth-McSwain, 2022). Wel kan de prijs erg variëren afhankelijk van de specificaties van de campagne (Departement Cultuur, Jeugd & Media, persoonlijke mededeling, 9 mei 2025). Een campagne waarbij drukwerk gebruikt wordt, kost bijvoorbeeld een stuk meer dan een campagne op sociale media die een kostprijs van enkele tientallen duizenden euro's kan hebben (De Ambrassade, persoonlijke mededeling, 9 mei 2025). Toch kan er met een klein budget ook al een mooi resultaat geboekt worden volgens het Departement Cultuur, Jeugd en Media. Doordat het alternatief niet uitsluitend gericht is op jeugdbewegingen, maar op het hele jeugdwerk, worden de kosten relatief beperkt. De kosten worden namelijk over een bredere doelgroep verdeeld. Het komt er dus op neer dat de kost voor dit alternatief erg variabel is, maar de beleidsmaker grotendeels zelf wel kan beslissen hoeveel er uitgegeven wordt. Wanneer het vergeleken wordt met grootschalige, mogelijks structurele, investeringen is dit alternatief erg betaalbaar. Daarom krijgt het alternatief een score van vier op dit criterium.

De betaalbaarheid van het alternatief **'Zelfstandiger Jeugdwerk'** is erg goed. Aangezien enkel het aantal criteria aangepast wordt in de verdeling van de variabele subsidies voor erkende landelijk georganiseerde jeugdverenigingen, zijn er geen extra kosten verbonden aan dit alternatief. De subsidies zullen op een andere manier verdeeld worden dan voordien. Het alternatief krijgt daarom een score van vijf voor betaalbaarheid.

De betaalbaarheid van het alternatief **'Jeugdwerk Als Opleiding'** is gemiddeld. Het verloop bestaat namelijk al dus er wordt geen volledig nieuwe uitgavenpost toegevoegd. De kost van het Vlaams opleidingsverloop was in het schooljaar 2022-2023 ongeveer 62.000.000 euro voor ongeveer 47.000 werknemers (Departement Werk & Sociale Economie, 2024, p. 50). De gemiddelde subsidie per werknemer ligt rond de 1300 euro. Door vrijwilligerswerk als opleiding toe te voegen, is er geen verandering in de hoeveelheid uren die mogen opgenomen worden. Het enige wat verandert, is dat de keuzemogelijkheid voor de opleidingen vergroot. Wel kan dit ervoor zorgen dat er een verandering is in het gemiddeld aantal opgenomen uren binnen de vastgelegde limiet en het aantal werknemers die het opleidingsverloop opnemen. Het is moeilijk in te schatten of dit

zou gebeuren en in welke mate. Er is dus geen hoge kostenzekerheid. De betaalbaarheid van het alternatief over de integratie van vrijwilligerswerk in de opleidingen van het Vlaams opleidingsverlof krijgt daarom een score van drie.

4.2.3.5 Gewogen eindscores

De gewogen eindscores per alternatief zijn terug te vinden in tabel 4. 'Zelfstandiger Jeugdwerk' is het beste alternatief met een eindscore van 4,2 op vijf. Het haalt de maximumscore voor politiek draagvlak en betaalbaarheid. Het scoort daarnaast ook goed op effectiviteit en gemiddeld op draagvlak bij de cliënt. Het alternatief dat daar dicht op volgt met een score van vier op vijf is 'Opgewaardeerd Jeugdwerk'. Het scoort consistent op elk criterium een vier op vijf. Dit zijn daarom de twee voorkeursalternatieven. Verder is er het cliëntalternatief dat een gewogen eindscore van 3,6 heeft. Het laag politiek draagvlak voor de participatie als partner plaatst dit alternatief lager. Ook is er het alternatief 'Jeugdwerk Als Opleiding' dat als eindscore 2,8 op vijf heeft. Het politiek draagvlak voor dit alternatief is erg laag en op effectiviteit en betaalbaarheid scoort het ook gemiddeld. Het nulalternatief dat het huidige beleid representeert, scoort het slechtst met 2,4 op vijf. De effectiviteit en het draagvlak bij de cliënt is erg laag.

Tabel 4. Gewogen eindscore van een alternatief

Gewogen eindscore (S_j) van een alternatief (A_j)	
Alternatieven $A_j \downarrow$	
Nulalternatief	2,4
Cliëntalternatief	3,6
Opgewaardeerd Jeugdwerk	4
Zelfstandiger Jeugdwerk	4,2
Jeugdwerk Als Opleiding	2,8

5. Conclusies

5.1 Conclusie

In dit onderzoek werd de vraag gesteld hoe een duurzame toekomst voor Vlaamse jeugdbewegingen gegarandeerd kan worden. Het centrale beleidsprobleem, de huidige kwetsbaarheid van de jeugdbewegingen, is een *wicked problem* en kent dus tal van oorzaken. De oorzaken die in deze studie bestudeerd werden, zijn de gebrekkige jeugdinfrastructuur, de administratieve overlast voor jeugdbewegingen, het dalen van de ledenaantallen, het veranderend engagement bij vrijwilligers en het verminderd succes van fuiven.

In de beleidsanalyse werden vijf beleidsalternatieven voorgesteld, die elk op een bepaalde manier impact hebben op het beleidsprobleem. Er werd gezocht naar oplossingen die het beleid kunnen bieden. Ook gaan er stemmen op die zeggen dat het garanderen van een duurzame toekomst voor jeugdbewegingen geen taak is voor een overheid.

Het eerste alternatief is het nulalternatief dat beschrijft wat er in de toekomst zou gebeuren als er niks verandert aan het huidige beleid. Daarnaast is er het cliëntalternatief dat voorstelt jeugdbewegingen te laten participeren bij beleid als partner en het Verenigingsloket te versterken. Het alternatief 'Opgewaardeerd Jeugdwerk' wil door een overheidscampagne te voeren de maatschappelijke waardering van jeugdwerk verhogen. Aan de basis van die campagne ligt een onderzoek naar de maatschappelijke en economische waarde van jeugdwerk. 'Zelfstandiger Jeugdwerk' wil als alternatief de jeugdbewegingen meer autonoom maken door de factor 'zelfstandigheid' op te nemen bij de verdeling van de variabele subsidies van de erkende landelijk georganiseerde jeugdbewegingen. Het alternatief 'Jeugdwerk Als Opleiding' stelt vervolgens voor om vrijwilligerswerk op te nemen in de opleidingen die gevolgd kunnen worden binnen het Vlaams Opleidingsverlof. Aan de hand van vier criteria werden de alternatieven vervolgens geëvalueerd. Effectiviteit woog hierbij het meeste door. Ook het politiek draagvlak, het draagvlak bij de cliënt en de betaalbaarheid zijn criteria die bepaald hebben welke alternatieven de voorkeursalternatieven zijn.

Uit deze beleidsanalyse blijkt dat het stimuleren van het oprichten van ondersteunende vzw's en het verhogen van de maatschappelijke waardering van jeugdbewegingen het beste kunnen bijdragen aan het garanderen van een duurzame toekomst voor jeugdbewegingen.

Er zijn dus twee voorkeursalternatieven. Het oprichten van ondersteunende vzw's kan jeugdbewegingen zelfstandiger maken en zorgt voor een beter controle over de organisatie en de financiën. Zo hebben zo ook de handvatten om meer controle te krijgen over hun infrastructuur. Daarnaast wordt het veranderend engagement gecompenseerd doordat oud-leiding, ouders en

sympathisanten actief bij de vzw worden betrokken. Het verhogen van de maatschappelijke waardering via een overheidscampagne kan het vrijwilligersengagement stimuleren en meer jongeren aantrekken tot jeugdbewegingen. Het onderzoek dat aan de basis ligt van dit alternatief kan daarnaast ook zorgen voor een beter beeld van de waarde van investeringen in jeugdwerk. Deze alternatieven versterken opnieuw het menselijk kapitaal, de middelen en de financiën, de drie kernpijlers waarop de jeugdbewegingen steunen.

5.2 Discussie

Aansluitend is het nuttig om voor dit onderzoek te reflecteren over de keuzes die gemaakt zijn en over welke wetenschappelijke aanbevelingen er gedaan moeten worden in functie van toekomstig onderzoek.

In deze beleidsanalyse werd telkens gezocht naar beleidsalternatieven die kunnen bijdragen aan een duurzame toekomst voor jeugdbewegingen. Aangezien er vijf oorzaken werden geselecteerd voor de huidige kwetsbaarheid van Vlaamse jeugdbewegingen, is er ook voor gekozen om alternatieven vorm te geven die voor meer dan één oorzaak een oplossing konden bieden. Hierdoor kan het zijn dat meer voor de hand liggende oplossingen voor één specifieke oorzaak over het hoofd zijn gezien. Het zou daarom interessant zijn om in de toekomst apart onderzoek te voeren naar de oorzaken van de kwetsbaarheid aangezien er nog weinig onderzoek is gedaan naar oorzaken zoals de daling van de ledenaantallen, het verminderde succes van fuiven en het veranderde vrijwilligersengagement.

De focus op het Vlaamse niveau en de vijf grootste jeugdbewegingen in Vlaanderen en de selectie van vijf oorzaken van het beleidsprobleem maken ook dat er nog veel ruimte is voor verder onderzoek. Zo is er nood aan een onderzoek dat zich focust op de uitdagingen op het lokale niveau, op het federale niveau en tussen beleidsniveaus. Verder gaven jeugdbewegingen veel meer oorzaken aan dan de vijf oorzaken die in deze beleidsanalyse bestudeerd zijn. Ook de andere oorzaken van het beleidsprobleem zouden onderzocht kunnen worden om nog een sterker beeld te krijgen van de manieren waarop een duurzame toekomst voor jeugdbewegingen kan gegarandeerd worden. In een mogelijk vervolgonderzoek zou ook de focus op de vijf jeugdbewegingen uitgebreid kunnen worden waardoor de uitdagingen van kleinere jeugdbewegingen meegenomen kunnen worden in de analyse.

Tot slot is er dringend nood aan structureel grootschalig jeugdbewegingenonderzoek. Voor het eerst werd zo'n onderzoek uitgevoerd in 1991 en het daaropvolgende in 2010. Er is structureel onderzoek nodig naar jeugdbewegingen zodat er een beeld is over hoe de verenigingen in elkaar zitten en wat de uitdagingen zijn waarvoor ze staan.

6. Aanbevelingen

Als laatste worden er enkele aanbevelingen gedaan waar beleidsmakers rekening mee kunnen houden voor de ontwikkeling van toekomstig beleid. Eerst en vooral kwamen uit deze beleidsanalyse twee voorkeursalternatieven voort die op de beste manier kunnen bijdragen aan het garanderen van een duurzame toekomst voor de vijf Vlaamse grote jeugdbewegingen. Daarna volgen nog twee aanvullende aanbevelingen met betrekking tot het Verenigingsloket en de Vlaamse Jeugdraad.

Het alternatief 'Zelfstandiger Jeugdwerk' waarin wordt voorgesteld het oprichten van ondersteunende vzw's te stimuleren, scoort het beste na de evaluatie, maar kan nog niet direct in werking treden. Het aanvraagproces voor de variabele subsidies van de periode 2026-2030 is namelijk al aan de gang waardoor het criterium 'zelfstandigheid' nu niet meer kan toegevoegd worden voor de verdeling van de subsidies. Wel kan al beslist worden dit criterium bij de volgende periode mee te nemen zodat de erkende landelijk georganiseerde jeugdbewegingen hun werking reeds in deze richting kunnen sturen. Een vzw zorgt voor een extra ondersteunende structuur voor de jeugdbeweging en meer controle over de financiën. Daarnaast zorgt een vzw ervoor dat een jeugdbeweging meer handvatten heeft om controle en eigenaarschap te krijgen over hun infrastructuur. De betrokkenheid van oud-leiding en sympathisanten binnen de vzw compenseert daarmee deels het veranderend engagement.

Het voorkeursalternatief dat op kortere termijn kan geïmplementeerd worden, is het alternatief 'Opgewaardeerd Jeugdwerk'. Het onderzoek dat volgens het alternatief moet uitgevoerd worden, zal inzicht geven in de maatschappelijke en economische waarde van jeugdwerk. Beleidsmakers zullen hierdoor een beeld krijgen van de waarde van een investering in jeugdwerk en het onderzoek zal aan de basis liggen van een informatiecampagne om de maatschappelijke waardering van jeugdwerk te verhogen. Op redelijk korte termijn kan hierdoor dus een verandering komen in het vrijwilligersengagement, de ledenaantallen en de investeringen in jeugdwerk, bijvoorbeeld in jeugdinfrastructuur.

Daarnaast is er een versnippering van de locatie van administratieve taken die moet aangepakt worden via het sneller uitbreiden van het Verenigingsloket. De cliënt geeft aan dat dit een oorzaak is van de huidige kwetsbaarheid van de Vlaamse jeugdbewegingen, maar ook de Vlaamse regering stelt in haar regeerakkoord dat deze administratieve overlast moet verminderd worden. Gezien de eensgezindheid tussen de cliënt en de beleidsmaker is ook dit een beleidsmaatregel die prioritair op de agenda moet geplaatst worden.

De laatste aanbeveling gaat over de beleidsparticipatie van jeugdbewegingen. Hoewel er al een structuur is voor jeugdbewegingen om te participeren, namelijk de Vlaamse Jeugdraad, vragen ze toch om bijkomende kanalen die dit mogelijk maken. De huidige participatiestructuren worden dus als onvoldoende benut ervaren. Aangezien er weinig politiek draagvlak is voor de nieuwe manier van participeren die de cliënt voorstelt, is het aangewezen om de Vlaamse Jeugdraad te versterken en optimaal in te zetten bij het ontwikkelen van beleid.

7. Bijlagen

7.1 Data Management en ethisch formulier

Voor studentenonderzoek aan de faculteit Politieke en Sociale wetenschappen

Titel van het onderzoeksproject en datering

Titel	Sjorren aan de toekomst: een beleidsanalyse in functie van een duurzame toekomst voor Vlaamse jeugdbewegingen
Datum van eerste versie	21/02/2025
Datum van laatste aanpassing (indien relevant), omschrijf de aanpassingen	14/05/2025

Naam van de onderzoeker(s)

Naam van de onderzoeker(s):	Cato De Roover
Naam van de begeleider(s):	Prof. dr. Tom Verhelst
Vakgroep:	Vakgroep Politieke Wetenschappen
E-mail van de contactpersoon:	Tom.Verhelst@UGent.be

7.1.1 Datamanagementplan

Wat

Een datamanagementplan (DMP) omvat alle acties die nodig zijn om ervoor te zorgen dat gegevens veilig, gemakkelijk te vinden, te begrijpen en te (her)gebruiken zijn; niet alleen tijdens een onderzoeksproject, maar ook op de langere termijn. In alle gevallen is het een uitstekend hulpmiddel om uw onderzoeksproject te beheren.

Waarom

Onderzoeksgegevens vormen het bewijs dat nodig is om gepubliceerde beweringen te verifiëren en te valideren.

Alle onderzoekers, ook bachelor- en masterstudenten, moeten goed nadenken over hoe de gegevens georganiseerd en goed beheerd worden, niet alleen vóór, maar ook tijdens het onderzoeksproject en na afloop van het project. Dit gebeurt in een DMP.

Een DMP laat zien dat onderzoekers zich houden aan de principes van verantwoord onderzoek. Het maakt mogelijk dat:

- Uw gegevens kunnen worden hergebruikt voor vervolgonderzoek of nieuw onderzoek
- Onderzoeksresultaten reproduceerbaar zijn (een fundamenteel principe van goed onderzoek)
- De onderzoeker(s) zijn/haar gegevens veilig opslaan en terugvinden (een DMP laat je nadenken over hoe je de gevolgen van onverwachte gebeurtenissen, zoals een gestolen laptop of beschadigde bestanden, kunt voorkomen)
- Onderzoekers voldoen aan wettelijke en ethische richtlijnen (om deze reden eisen de meeste organisaties en vrijwel alle financieringsinstanties een DMP voorafgaand aan goedkeuring of financiering)

Met andere woorden, een DMP helpt u om goed na te denken over uw databeheer. Daarom is het schrijven van een DMP een goede gewoonte. Dit document helpt u om na te denken over het gegevensbeheerproces. U wordt gevraagd de tekstvakken in te vullen. Breid de vakken uit als dat nodig is.

1. Persoonsgegevens of niet

Geef eerst aan welk type gegevens U gaat verzamelen of produceren:

- ☐ Geen persoonsgegevens (d.w.z. geen informatie over een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon)
- ☒ Persoonsgegevens (d.w.z. alle informatie over een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon)

Let op: Een natuurlijke persoon wordt als identificeerbaar beschouwd als hij of zij direct of indirect kan worden geïdentificeerd aan de hand van de verzamelde gegevens. Informatie die op het eerste gezicht niet tot een persoon herleidbaar lijkt, kan dus toch een persoonsgegeven zijn. Dit kan het geval zijn als de persoon in kwestie kan worden geïdentificeerd door de verzamelde gegevens te combineren met aanvullende informatie (cf. GDPR).

Als u persoonlijke gegevens gaat verzamelen of produceren, geef dan aan welke persoonlijke gegevens u gaat verzamelen (er kunnen meerdere opties van toepassing zijn)

- ☒ identificerende informatie (bijv. naam, adres, e-mailadres, IP-adres, enz.)
- ☒ informatie waaruit de geslachtsidentiteit, etnische afkomst, politieke opvattingen of religieuze overtuigingen/praktijken blijken
- ☐ informatie over het seksuele gedrag of de seksuele geaardheid van een persoon
- ☐ informatie met betrekking tot strafrechtelijke veroordelingen en/of overtredingen (bijv. forensische informatie of zelfgerapporteerde misdaad)
- ☐ genetische, biometrische of gezondheidsinformatie

2. Gegevensformaten, inhoud en verzamelmethoden

Welke gegevens worden verzameld en hoe? Beschrijf:

- de inhoud (bv. houding ten opzichte van migranten, stemvoorkeuren, geestelijke gezondheid, enz.)
- de soorten (bijv. numeriek, tekstueel, audiovisueel, multimedia, etc.)
- het formaat (bijv. spreadsheets, databanken, afbeeldingen, audiobestanden, (on)gestructureerde teksten, enz.)
- de wijze(n) van gegevensverzameling (bijv. enquêtes, interviews, experimenten, afgeleid/gecompileerd uit andere bronnen, enz.)

Dit is een kwalitatief onderzoek waarin er aan de hand van een beleidsanalyse werd gezocht naar beleidsalternatieven waarmee jeugdbewegingen meer toekomstbestendig kunnen gemaakt worden. Hiervoor werd gefocust op het Vlaamse beleid en op de vijf grote Vlaamse jeugdbewegingen, namelijk Chirojeugd Vlaanderen, Scouts en Gidsen Vlaanderen, KSA, KLJ en FOS Open Scouting.

De dataverzameling voor dit onderzoek gebeurde via literatuur, internetbronnen en wetgeving, door het afnemen van interviews en door deelname aan een participatiemoment.

Er werden 14 interviews afgenomen, waarvan 5 open interviews en 9 semi-gestructureerde interviews. Elk interview vond plaats via Microsoft Teams, waarvan de 9 semi-gestructureerde werden opgenomen en getranscribeerd. Daarnaast vond er ook een participatiemoment plaats met 4 respondenten dat ook opgenomen is. De ruwe data zijn dus MP4-bestanden en notities op papier.

In deze interviews werd er gevraagd naar de oorzaken van de huidige kwetsbaarheid van Vlaamse jeugdbewegingen en hoe deze konden opgelost worden. Ook werd er soms gevraagd welke evaluatiecriteria voor beleid belangrijk waren voor de respondent.

3. Hoe worden de gegevens gedocumenteerd?

- Beschrijf hoe je ervoor zorgt dat de gegevens begrijpelijk of interpreteerbaar blijven (na dataverzameling), hoe de gegevens - indien relevant - worden voorbereid voor hergebruik, en hoe je de resultaten van je onderzoek zelfstandig reproduceerbaar maakt voor anderen.
- Leg uit wie verantwoordelijk is voor de documentatie van de gegevens.

De onderzoeker is zelf verantwoordelijk voor de documentatie van de gegevens.

Alle interviews zijn opgenomen in een tabel. Volgende elementen werden hierbij vermeld:

- de datum van het interview
- naam van de geïnterviewde

Elke opname is volledig getranscribeerd.

4. Uitleggen hoe en waar gegevens veilig worden opgeslagen en gekopieerd

Beschrijf hoe je ervoor gaat zorgen dat de toegang tot de gegevens wordt beperkt voor derden (bijv. via wachtwoorden op documenten, ...) en hoe je per ongeluk verlies van gegevens wilt voorkomen (bijv. door back-ups te maken en door (elektronische) documenten op verschillende plaatsen op te slaan). Identificeer wie of welke partijen toegang hebben tot de gegevens (d.w.z. naam en functie/positie).

Alle verzamelde gegevens staan op een beveiligd Microsoft-account waar enkel de onderzoeker het wachtwoord van weet.
Een back-up van alle gegevens wordt gemaakt op een memory stick waarvan de onderzoeker enkel de plaats weet.
Enkel de onderzoeker, Cato De Roover, heeft steeds toegang tot deze gegevens. De promotor en de commissaris kunnen hier op aanvraag toegang toe krijgen.

5. Plannen voor het delen of toegankelijk maken van gegevens

In de meeste gevallen worden de gegevens vernietigd nadat het onderzoeksproject is afgerond en geëvalueerd. Er kunnen echter redenen zijn om de gegevens langer te bewaren. Als dat het geval is, wat zijn dan de plannen voor het delen van de gegevens of het bieden van toegang op de lange termijn? Wordt de hele dataset bewaard en in welke vorm?

Welke gegevens moeten worden bewaard? Waarom en hoe lang? Besteed expliciet aandacht aan het bewaren van niet-anonieme gegevens. Wie is er in de toekomst verantwoordelijk voor het beheer en de bewaring van gegevens?

Alle gegevens worden tot het einde van het academiejaar 2024-2025 bijgehouden zodat de gegevens nog beschikbaar zijn voor moesten er nog aanpassingen gedaan moeten worden aan het onderzoek. Opnieuw blijft de onderzoeker hier enkel verantwoordelijk voor.

7.1.2 Ethische en juridische kwesties

Waarom

Onderzoek moet voldoen aan de hoogste ethische principes. Zo moeten de rechten, de waardigheid en het welzijn van alle betrokkenen worden beschermd en moet het onderzoek op een transparante en onafhankelijke manier worden uitgevoerd. Onderzoekers spelen een actieve rol in het verzekeren van deelnemers (en de bredere samenleving) dat onderzoek op een verantwoorde manier wordt uitgevoerd. Merk op dat ethische kwesties betrekking hebben op zowel wettelijke bescherming (bijv. anonimiteit, opslag en gebruik van gegevens) als kwesties met betrekking tot een professionele houding (bijv. duidelijk uitleggen van je onderzoeksintenties aan deelnemers, rekening houden met hoe het onderzoek deelnemers mogelijk beïnvloedt, enz.)

Dit houdt in dat onderzoekers, inclusief bachelor- en masterstudenten, zorgvuldig aan alle betrokkenen moeten uitleggen wat de onderzoeksdoelen zijn, hoe het onderzoek wordt uitgevoerd, hoe deelnemers aan het onderzoek worden beschermd en wat er met de gegevens gebeurt.

Als je niet met persoonlijke gegevens werkt, komen ethische kwesties neer op een grondige uitleg over hoe je het onderzoek op een transparante en onafhankelijke manier hebt uitgevoerd.

6. Toestemmingsformulier (verplicht wanneer je met persoonsgegevens werkt)

Als je met persoonsgegevens¹ werkt, is het waarschijnlijk dat je een informed consent formulier gebruikt bij het uitvoeren van een enquête, interviews, focusgroepen, participerende observaties, etc.

In dit formulier is het volgende noodzakelijk²:

- Leg de doelstellingen van je onderzoek uit in een taal die de deelnemers begrijpen (dus vermijd academisch jargon).
- Leg uit wat je van de participanten verwacht en leg uit dat ze het recht hebben om zich op elk moment uit het onderzoeksproject terug te trekken (bijvoorbeeld zelfs tijdens of na een interview) zonder dat ze daar een formele verklaring voor hoeven te geven.
- Leg uit wat je met de gegevens gaat doen
- Leg uit hoe persoonlijke informatie en gegevens worden beschermd (anonimisering, pseudonimisering)
- Leg uit - indien van toepassing - of deelname risico's (ongemak, angst) en voordelen (compensatie voor deelname) met zich mee kan brengen. Als er risico's zijn, geef de deelnemer dan contactgegevens waar hij/zij om ondersteuning kan vragen.
- Leg uit hoe de gegevens worden opgeslagen, hoe lang en wie verantwoordelijk is voor de opslag van de gegevens.
- Vermeld je naam en contactgegevens

---

¹ Als je onderzoek uitvoert op participanten die niet de wettelijke leeftijd hebben om geïnformeerde beslissingen te nemen, heb je toestemming nodig van ouder(s) of voogd(en).

² Houd er rekening mee dat dit een niet-uitputtende lijst is van elementen van een formulier voor geïnformeerde toestemming. Voel je vrij om zaken aan het formulier toe te voegen.

Geef aan of u een toestemmingsformulier gebruikt:

☒ Ik maak gebruik van een informed consent formulier (voeg dat formulier toe aan dit document):

Appendix 1: Consent form interviews

Appendix 2: Consent form participatiemoment

Appendix 3: Consent form ouders (ouders/voogden van deelnemers)

☐ Ik maak geen gebruik van een informed consent formulier. Leg uit waarom u geen informed consent formulier gebruikt.

7. Overige kwesties

De voorgaande paragrafen behandelen waarschijnlijk 95% van de ethische kwesties die tijdens je onderzoeksactiviteiten naar voren komen, maar er kunnen (waarschijnlijk) nog andere ethische kwesties opduiken tijdens je project. Hier zijn twee voorbeelden.

Eerste voorbeeld: Je bent van plan om onderzoek te doen naar discriminatie op de woningmarkt en - als proefopzet - stuur je verhuurders brieven die ondertekend zijn met fictieve namen, sommige zijn duidelijk Vlaamse namen, andere suggereren dat de afzenders uit een ander land komen. In feite bedrieg je de verhuurders - maar mogelijk kan dit door de vingers worden gezien. Desalniettemin is het noodzakelijk om uit te leggen waarom je voor deze aanpak kiest.

Tweede voorbeeld: Je observeert jeugdbendes met als doel te begrijpen waarom jongeren lid worden. Tijdens je observatie ben je getuige van een criminele activiteit. Vanuit juridisch oogpunt moet je dit melden bij de politie. Vanuit ethisch perspectief zou je kunnen zeggen dat je wettelijke plicht zwaarder weegt dan het belang van je wetenschappelijke werk, maar wat als je vermoedt dat de politieagenten in kwestie corrupt zijn? Hoe verandert dit vermoeden je ethische beoordeling van de situatie?

Gebruik dit vak om na te denken over eventuele ethische kwesties die hierboven niet aan bod zijn gekomen.

Appendix 1: Consent form interviews

Participatie onderzoeksproject rond beleidsanalyse Vlaamse jeugdbewegingen.

Beste ...

In kader van mijn masterproef, specifiek omtrent nationale politiek, begeleid door promotor Prof. Dr. Tom Verhelst van de Vakgroep Politieke Wetenschappen aan de Universiteit Gent, voer ik onderzoek naar de (beleids)problemen waarmee de Vlaamse jeugdbewegingen geconfronteerd worden en beleidsalternatieven hiervoor.

Tijdens de maanden maart, april en mei 2025, zal ik als masterstudent politieke wetenschappen, betrokken jeugdbewegingen en experts gespecialiseerd in verschillende beleidsproblemen en oplossingen hiervoor interviewen.

Ik zou u willen vragen om u te interviewen. Een interview duurt ongeveer 30 minuten en zal worden opgenomen voor onderzoeksdoeleinden. Het is mogelijk dat dit onderzoek gepubliceerd wordt.

Ik beloof als student om:

De data een jaar na het afnemen van het interview te vernietigen.

Het interview enkel af te nemen indien de geïnterviewde en de interviewer dit document hebben ondertekend en beiden een kopie hebben ontvangen.

Met de meeste hoogachting,

cato.deroover@ugent.be 0494 47 15 23

Ondergetekende, ...(naam van de geïnterviewde) heb de inhoud van deze brief gelezen en verklaar mij akkoord met de inhoud. Ik ZAL / ZAL NIET (aanduiden wat van toepassing is) deelnemen aan dit interview binnen het kader van dit onderzoek.

Datum

Voornaam, naam

Handtekening

Appendix 2: Consent form participatiemoment

Beste ...

In kader van mijn masterproef, specifiek omtrent nationale politiek, begeleid door promotor Prof. Dr. Tom Verhelst van de Vakgroep Politieke Wetenschappen aan de Universiteit Gent, voer ik onderzoek naar de (beleids)problemen waarmee de Vlaamse jeugdbewegingen geconfronteerd worden en beleidsalternatieven hiervoor.

Tijdens de maanden maart, april en mei 2025, zal ik als masterstudent politieke wetenschappen, betrokken jeugdbewegingen en experts gespecialiseerd in verschillende beleidsproblemen en oplossingen hiervoor spreken.

Ik zou u willen vragen deel te nemen aan een focusgroep. Dit duurt ongeveer 30 minuten en zal worden opgenomen voor onderzoeksdoeleinden. Het is mogelijk dat dit onderzoek gepubliceerd wordt.

Ik beloof als student om:

De data een jaar na het afnemen van het interview te vernietigen.

Het interview enkel af te nemen indien de geïnterviewde en de interviewer dit document hebben ondertekend en beiden een kopie hebben ontvangen.

Met de meeste hoogachting,

cato.deroover@ugent.be 0494 47 15 23

Ondergetekende, ...(naam van de geïnterviewde) heb de inhoud van deze brief gelezen en verklaar mij akkoord met de inhoud. Ik ZAL / ZAL NIET (aanduiden wat van toepassing is) deelnemen aan dit interview binnen het kader van dit onderzoek.

Datum

Voornaam, naam

Handtekening

8. Bibliografie

Agentschap Binnenlands Bestuur. (2011, 11 augustus). *Planlastendecreet*. Vlaanderen. Geraadpleegd op 23 april 2025 op <https://www.vlaanderen.be/lokaal-bestuur/regelgeving/planlastendecreet>

Agentschap Digitaal Vlaanderen. (n.d.). *Vlaamse digitale strategie*. Vlaanderen. Geraadpleegd op 5 mei 2025 <https://www.vlaanderen.be/digitaal-vlaanderen/vlaamse-digitale-strategie>

Bardach, E. (2012). *A Practical Guide for Policy Analysis: The Eightfold Path to More Effective Problem Solving* (4th ed.). Sage Publications.

Bral, L. (1991). *Jeugd in beweging: een jeugdbewegingsonderzoek bij groepen, leiding en 15-jarigen*. Katholieke Jeugdraad.

Bressers, J. T. A., & Klok, P.-J. (2008). De inhoud van het beleid. In A. Hoogerwerf, & M. Herweijer (Eds.), *Overheidsbeleid: een inleiding in de beleidswetenschap* (8th ed., pp. 181-203). Alphen aan den Rijn: Kluwer.

Burden, B. C., Canon, D. T., Mayer, K. R., & Moynihan, D. P. (2012). The effect of administrative burdens on bureaucratic perception of policies: Evidence from election administration. *Public Administration Review*, 72(5), 741-751.

Buyck, I., & Bradt, L. (2022). Subjectieve tijdsdruk bij de tijdsbesteding van jongeren. In C. Serie, J. Siongers, & L. Bradt (Eds.), *'t Is wel geweest* (pp. 113-135). Acco.

Chirojeugd Vlaanderen. (2022). *Beleidsnota 2022-2025*.

Chirojeugd Vlaanderen. (n.d.-a). *De geschiedenis van de Chiro*. Geraadpleegd op 14 april 2025 op <https://chiro.be/de-geschiedenis-van-de-chiro>

Chirojeugd Vlaanderen. (n.d.-b). *Cijfergegevens*. Geraadpleegd op 2 mei 2025 op <https://chiro.be/cijfergegevens>

Chirojeugd Vlaanderen. (n.d.-c). *Een vzw oprichten of niet*. Geraadpleegd op 29 april 2025 op <https://chiro.be/info-voor-leiding/vzw/een-vzw-oprichten-of-niet>

Coussée, F. (2008). *A Century of Youth Work Policy*. Academia Press.

Cultuurloket. (2025, 24 april). *Giften aan een vzw of stichting*. Geraadpleegd op 13 april 2025 op <https://www.cultuurloket.be/kennisbank/belastingen-voor-organisaties-rechtspersonen-vs-vennootschapsbelasting/giften-aan-een-vzw-of-stichting>

Damiaans, R. (2024, 17 december). *Plots gaan er minder kinderen naar de jeugdbeweging: "Hebben we een imagoprobleem?"* Het Nieuwsblad. https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf_2024121794164918

Davies, B. (2015). Youth work: a manifesto for our times–Revisited. *Youth and Policy*, 114, 96-117.

De Ambrassade. (n.d.-a). *Over ons*. Geraadpleegd op 16 februari 2025 op <https://ambrassade.be/nl/over-ons>

De Ambrassade. (n.d.-b). *Jeugdwerk in cijfers*. Geraadpleegd op 17 april 2025 op <https://ambrassade.be/nl/basiswerk-jeugdwerk/landschap/jeugdwerk-in-cijfers#:~:text=Er%20zijn%209%20grote%20jeugdbewegingen,2.200%20lokale%20afdelingen%20in%202023.&text=In%202010%20hield%20men%20een,telde%20men%202.161%20lokale%20groepen>.

De Meyer, A., & Huyghebaert, T. (2024, 4 november). *We fuiven steeds minder: "Jammer, want het is een veilige plek om je grenzen te verleggen"*. De Standaard. https://www.standaard.be/cnt/dmf20241104_95052410

De Pauw, P., Vermeersch, H., Coussée, F., Vettenburg, N., & Van Houtte, M. (2010). *Jeugdbewegingen in Vlaanderen: Een onderzoek bij groepen, leiding en leden*. Steunpunt Jeugd.

Decreet houdende de verplichting voor bepaalde organisaties om een uittreksel uit het strafregister als vermeld in artikel 596, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering, te controleren voor bepaalde nieuwe medewerkers, BS 2022032477 (2022). <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1037169&datum=&geannoteerd=true&print=false>

Decreet houdende het Vlaams opleidingsverlof en houdende diverse bepalingen betreffende het beleidsdomein Werk en Sociale Economie, BS 2018032071 (2018). <https://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1029896&param=inhoud&AID=1247719>

Decreet over het jeugd- en kinderrechtenbeleid en de ondersteuning van het jeugdwerk, BS 2023048688 (2023). <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1039169&datum=&geannoteerd=false&print=false>

Departement Cultuur, Jeugd & Media. (2021). *Jeugdbewegingen in Vlaanderen*.

Departement Cultuur, Jeugd & Media. (2024a). *Aantal Vlaamse erkende jeugdbewegingen en -verenigingen*. Vlaanderen. Geraadpleegd op 1 april 2025 op <https://www.vlaanderen.be/vrijetijdsmonitor/nl/alle-themas/aanbod/aantal-vlaams-erkende-jeugdbewegingen-en-verenigingen>

Departement Cultuur, Jeugd & Media. (2024b). *Infosessie variabele werkingssubsidies 22 maart 2024* [Powerpoint-dia's]. https://www.vlaanderen.be/cjm/sites/default/files/2024-03/20240322_presentatie_infosessie_variabele_subsidies.pdf

Departement Cultuur, Jeugd & Media. (n.d.-a). *Lokaal Jeugdbeleid*. Geraadpleegd op 3 maart 2025 op <https://www.vlaanderen.be/cjm/nl/jeugd/subsidies-jeugd/lokaal-jeugdbeleid>

Departement Cultuur, Jeugd & Media. (n.d.-b). *Landelijk georganiseerde jeugdverenigingen*. Geraadpleegd op 3 mei 2025 op <https://www.vlaanderen.be/cjm/nl/jeugd/subsidies-jeugd/landelijk-georganiseerde-jeugdverenigingen>

Departement Werk & Sociale Economie. (2024). *Jaarrapport-beleidsrapportering Vlaamse opleidingsincentives schooljaar 2022-2023*. Vlaanderen.

Depraetere, M. (2024). *Beleidsnota 2024-2029: Jeugd*. Vlaanderen.

Dhoore, J., Spruyt, B., & Siongers, J. (2024). Jongeren en hun vrijwillig engagement. In S. Lagaert, S. Pleysier, J. Put, J. Siongers, B. Spruyt, & L. Bradt (Eds.), *Jongeren in cijfers en letters 5* (pp. 221-254). Borgerhoff & Lamberigts.

Faletahan, A. F., van Burg, E., Thompson, N. A., & Wempe, J. (2021). Called to volunteer and stay longer: The significance of work calling for volunteering motivation and retention. *Voluntary Sector Review*, 12(2), 235-255.

Federale overheidsdienst financiën. (n.d.). *Giften*. Geraadpleegd op 15 april 2025 op <https://fin.belgium.be/nl/particulieren/belastingvoordelen/giften>

Federale Overheidsdienst Justitie. (2021). *De vzw*.

Federale Overheidsdienst Justitie. (n.d.-a). *Kenmerken*. Geraadpleegd op 1 mei 2025 op https://justitie.belgium.be/nl/themas_en_dossiers/vennootschappen_verenigingen_en_stichting_en/verenigingen/vzw/kenmerken

Federale Overheidsdienst Justitie. (n.d.-b). *Vzw*. Geraadpleegd op 1 mei 2025 op https://justitie.belgium.be/nl/themas_en_dossiers/vennootschappen_verenigingen_en_stichting_en/verenigingen/vzw

Fédération Wallonie-Bruxelles. (n.d.). *Calendrier scolaire*. Geraadpleegd op 3 april 2025 op http://www.enseignement.be/index.php?page=23953&navi=323&rank_navi=323

FOS Open Scouting. (2022). *Beleidsnota 22-25*.

FOS Open Scouting. (n.d.-a). *De geschiedenis van FOS Open Scouting*. Geraadpleegd op 14 april 2025 op <http://scoutsmap.be/artikelen/de-geschiedenis-van-fos-open-scouting~16457>

FOS Open Scouting. (n.d.-b). *Waarom hebben eenheden een vzw?* Geraadpleegd op 8 mei 2025 op <https://scoutsmap.be/artikelen/waarom-hebben-eeenheden-een-vzw~100970>

Fowler, L. (2019). Obstacles and Motivators for Partnership Formation in a Multidimensional Environment. *Politics & Policy*, 47(2), 267-299.

Fraihi, H. (2023, 17 april). *Seksueel grensoverschrijdend gedrag in jeugdbewegingen in stijgende lijn*. Apache. <https://apache.be/2023/04/17/seksueel-grensoverschrijdend-gedrag-jeugdbewegingen-stijgen-de-lijn>

Geeraerts, S. (2025, 12 februari). *Jongeren fuiven steeds minder, overkoepelende organisaties starten onderzoek: "Met wat er allemaal op sociale media verschijnt, is een plaatselijke fuif al snel te plat"*. Het Nieuwsblad. https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20250212_94733933#:~:text=Dat%20jongeren%20er%20steeds%20vaker,zelf%20dus%20ook%20minder%20consumeren.%E2%80%9D

Gidron, B. (1978). Volunteer work and its rewards. *Volunteer administration*, 11(3), 18-32.

Histories. (2024). *Jeugdbewegingen en erfgoed*. Geraadpleegd op 17 november 2024 op <https://histories.be/begeleidingen/jeugdbewegingen-en-erfgoed/>

Indiville, Give a Day & Bpact. (2025). *De nationale DOE-meter 2025: nationaal rapport* [Powerpoint-dia's]. <https://ap.lc/IzCvw>

KLJ & Groene Kring vzw. (2022). *Beleidsnota KLJ & Groene Kring vzw 2022-2025*.

KLJ. (2024). *Plattelandsonderzoek*.

KLJ. (n.d.-a). *KLJ van vroeger tot nu*. Geraadpleegd op 14 april 2025 op <https://www.klj.be/dit-klj/klj-van-vroeger-tot-nu>

KLJ. (n.d.-b). *De vzw, een brochure van de FOD Justitie met alle info over een vzw.pdf*. Geraadpleegd op 8 mei 2025 op <https://assets.klj.be/attachment/De%20vzw%2C%20een%20brochure%20van%20de%20FOD%20Justitie%20met%20alle%20info%20over%20een%20vzw.pdf>

Kopfman, J., & Ruth-McSwain, A. (2022). Public Information Campaigns. In M. Lee, G. Neeley, & K. Stewart (Eds.), *The Practice of Government Public Relations* (2nd ed., pp. 48-71). Routledge.

KSA. (2022). *Beleidsnota 2022-2025*.

KSA. (2025a). *Historiek*. Geraadpleegd op 14 april 2025 op <https://www.ksa.be/historiek>

KSA. (2025b). *Wat is een feitelijke vereniging en (ondersteunende) vzw?* Geraadpleegd op 20 april 2025 op <https://www.ksa.be/financi%C3%ABn/vzw-of-vereniging>

- Lamote, S. (2025, 25 april). *Demir wil halftijdse werknemer uitsluiten van opleidingsverlof*. De Tijd. <https://www.tijd.be/politiek-economie/belgie/vlaanderen/demir-wil-halftijdse-werknemer-uitsluiten-van-opleidingsverlof/10604098.html>
- Legard, R., Keegan, J., & Ward, K. (2003). In-depth Interviews. In J. Ritchie, & J. Lewis (Eds.), *Qualitative research practice: a guide for social science students and researchers* (pp. 138-169). Londres Sage Publications.
- Liszt-Rohlf, V., Fields, M., Gerholz, K.-H., Seco, V., & Haury, C. (2021). The Benefits of Volunteering, Volunteers' Competencies, and their Integration into Business Education. *International Journal for Business Education*, 161(1), 74-94.
- Luo, L., & Wildemuth, B. M. (2017). Semistructured Interviews. In B. M. Wildemuth (Ed.), *Applications of Social Research Methodes to Questions in Information and Library Science* (2nd ed., pp. 248-257). Libraries Unlimited.
- Martin, M. (2023, 14 december). 'Het is het eerste jaar dat wij zo massaal kinderen op de wachtlijst moesten zetten': is het vrijwilligersengagement verminderd? De Morgen. <https://www.demorgen.be/nieuws/het-is-het-eerste-jaar-dat-wij-zo-massaal-kinderen-op-de-wachtlijst-moesten-zetten-is-het-vrijwilligersengagement-verminderd~b41c2624/?referrer=http%20ps%3A%2F%2F%20www.google.com%2F>
- Martin, M. (2024, 28 oktober). *Zaterdagavond wordt steeds stiller: waarom de Vlaamse jeugd steeds minder fuift*. De Morgen. <https://www.demorgen.be/nieuws/zaterdagavond-wordt-steeds-stiller-waarom-de-vlaamse-jeugd-steeds-minder-fuift~b487efa6/>
- Mason, W. (2015). Austerity youth policy: exploring the distinctions between youth work in principle and youth work in practice. *Youth & Policy*, 114, 55-74.
- Morreel, E., Nys, K., & Van Leeuwen, K. (2016). *Ouders en jeugdwerk*. Departement Cultuur, Jeugd, Sport & Media.
- Mortelmans, D. (2013). *Handboek Kwalitatieve Onderzoeksmethoden*. Acco.
- My Minfin. (2022, 18 oktober). *Circulaire 2022/C/104 over de belastingvermindering voor kinderoppas*. Geraadpleegd op 13 maart 2025 op <https://www.minfin.fgov.be/myminfin-web/pages/public/fisconet/document/35e7c1a1-cf16-4ce5-b63c-3d0159f3c0ce# 1. Wijziging en Inleiding>
- Paswan, A. K., & Troy, L. C. (2004). Non-profit organization and membership motivation: an exploration in the museum industry. *Journal of Marketing Theory and Practice*, 12(2), 1-15.

Patton, C. V., Sawicki, D. S., & Clark, J. J. (2016). *Basic Methods of Policy Analysis and Planning* (3rd ed.). Routledge.

Philippe, I. (2024, 17 december). *Jeugdbewegingen in Vlaanderen zien aantal leden dalen, Scouts en Chiro onderzoeken mogelijke oorzaken*. VRT nws. <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2024/12/17/aantal-leden-jeugdbewegingen-daalt/>

Pudar, G., Suurpää, L., Williamson, H., & Zentner, M. (2013). *Youth policy in Belgium*. Council of Europe Publishing.

Regulitis. (2024a, 10 mei). *Fiscale attesten kinderopvang*. <https://regulitis.be/fiscale-attesten-kinderopvang/>

Regulitis. (2024b, 10 oktober). *Uittreksel strafregister in de sociaal-culturele en amateurkunstensector*. <https://regulitis.be/uitreksel-strafregister-in-de-sociaal-culturele-amateurkunstensector/>

Regulitis. (n.d.). *Over ons*. Geraadpleegd op 4 december 2025 op <https://regulitis.be/#over-ons>

Reniers, K. (2022). De basisfinanciering van de Vlaamse gemeenten: pleidooi voor een modulair wetgevend kader. *Tijdschrift voor gemeenterecht*, 1(2), 75-91.

Rittel, H. W., & Webber, M. M. (1973). Dilemmas in a general theory of planning. *Policy sciences*, 4(2), 155-169.

Roose, H., & Meuleman, B. (2021). *Kennis maken: methodologie voor sociale wetenschappers*. Skribis.

Scouts en Gidsen Vlaanderen. (2022). *Beleidsnota 2022-2025*.

Scouts en Gidsen Vlaanderen. (n.d.-a). *Geschiedenis*. Geraadpleegd op 14 april 2025 op <https://www.scoutsengidsenvlaanderen.be/over-scouts-en-gidsen-vlaanderen/geschiedenis>

Scouts en Gidsen Vlaanderen. (n.d.-b). *Mijn scoutsgroep en de vzw*. Geraadpleegd op 29 april 2025 <https://www.scoutsengidsenvlaanderen.be/leiding/ondersteuning/groepsleiding/lokale-en-materiaal/administratie/vzws>

Somers, P. (2024, 24 oktober). *Onze fuifzalen lopen leeg: jeugd blijft weg, organisatoren haken af*. KW. <https://kw.be/nieuws/samenleving/jeugd/onze-fuifzalen-lopen-leeg-jeugd-blijft-weg-organisatoren-haken-af/>

Somers, P. (2025, 27 maart). *Geldzorgen voor West-Vlaamse jeugdbewegingen: "Liever zelf bijklussen dan lidgeld verhogen voor de ouders"*. KW. <https://kw.be/nieuws/samenleving/jeugd/geldzorgen-voor-west-vlaamse-jeugdbewegingen-liever-zelf-bijklussen-dan-lidgeld-verhogen-voor-de-ouders/>

Stad Antwerpen. (2017, 12 mei). *College van burgemeester en schepenen: zitting van 12 mei 2017*.

Statistiek Vlaanderen. (2024, 5 december). *Ledenaantallen verenigingen*. Geraadpleegd op 13 maart 2025 op <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/cultuur-en-vrije-tijd/ledenaantallen-verenigingen>

The Scout Association. (2024). *35 hours volunteer leave*. <https://www.scouts.org.uk/about-us/our-campaigns/35-hours-volunteer-leave/>

Thys, R., & Vermeersch, H. (2023). *Lokalenonderzoek*.

Verenigingsloket. (n.d.-a). *Verenigingsloket*. Geraadpleegd op 10 april 2025 op <https://www.vlaanderen.be/verenigingsloket>

Verenigingsloket. (n.d.-b). *De ambitie van het Verenigingsloket*. Geraadpleegd op 15 april 2025 op <https://www.vlaanderen.be/verenigingsloket/de-ambitie-van-het-verenigingsloket>

Vlaams Parlement. (2024). *Verslag over het ontwerp van decreet houdende de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2025*.

Vlaamse Jeugdraad. (2017, 1 februari). *Advies 1617: Voorontwerp van decreet houdende diverse bepalingen in de beleidsvelden cultuur en jeugd (Minidecreet III)*. <https://vlaamsejeugdraad.be/storage/files/9a315e33-fe46-4569-b6d8-ea16b2b8f57d/1617-advies-minidecreet-iii.pdf>

Vlaamse Jeugdraad. (2023, 29 maart). *Advies 2304: Advies lokale jeugdinfrastructuur*. <https://vlaamsejeugdraad.be/storage/files/23546fd7-c68a-4e34-8583-b9ac340c3400/2304-vlaamse-jeugdraad-advies-lokale-jeugdinfrastructuur.pdf>

Vlaamse Jeugdraad. (n.d.). *Wie zijn wij?* Geraadpleegd op 14 april 2025 op <https://vlaamsejeugdraad.be/nl/wie-zijn-wij>

Vlaamse Regering. (2024). *Vlaams Regeerakkoord 2024-2029*. <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/69476>

Vlaanderen. (n.d.-a). *Schoolvakanties*. Geraadpleegd op 3 april 2025 op <https://www.vlaanderen.be/onderwijs-en-vorming/wat-mag-en-moet-op-school/schoolvakanties-es-vrije-dagen-en-afwezigheden/schoolvakanties>

Vlaanderen. (n.d.-b). *Melissa Depraetere*. Geraadpleegd op 27 maart 2025 op <https://www.vlaanderen.be/vlaamse-regering/melissa-depraetere>

Vlaanderen. (n.d.-c). *Jeugddecree*. Geraadpleegd op 10 maart 2025 op <https://www.vlaanderen.be/cjm/nl/jeugd/regelgeving-jeugd/jeugddecree>

Vlaanderen. (n.d.-d). *Districten en districtshuizen van de stad Antwerpen*. Geraadpleegd op 4 april 2025 op <https://www.vlaanderen.be/gemeenten-en-provincies/organisatie-en-werking-van-gemeenten/districten-en-districtshuizen-van-de-stad-antwerpen>

Vlaanderen. (n.d.-e). *Werken als jobstudent*. Geraadpleegd op 15 april 2025 op <https://www.vlaanderen.be/werken-als-jobstudent>

VLAIO. (2025). *Vlaams opleidingsverlof (vergoeding voor de werkgever)*. Geraadpleegd op 2 mei 2025 op <https://www.vlaio.be/nl/subsidies-financiering/subsidi databank/vlaams-opleidingsverlof-vergoeding-voor-de-werkgever>

Werkplaats Immaterieel Erfgoed. (2024, 1 juli). *Jeugdbewegingen in Vlaanderen en drie processies erkend als immaterieel erfgoed*. Geraadpleegd op 2 december 2024 op <https://immaterieelerfgoed.be/nl/nieuws/jeugdbewegingen-en-drie-processies-erkend-als-immaterieel-erfgoed>

WOSM. (2017). *WOSM's Membership Report*.

WOSM. (2024a). *International Commissioners Start Pack* [Powerpoint-dia's]. <https://wosmlzs3.s3.eu-west-1.amazonaws.com/2024-11/International%20Commissioners%20Starter%20Pack.pdf>

WOSM. (2024b, 6 augustus). *World Scouting Membership Overview*. Geraadpleegd op 4 maart 2025 op <https://treehouse.scout.org/book-page/world-scouting-membership-overview>